N°. 41. Donderdag 10 October 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . *f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . . *f* 0.15
Bij plaatsing van 300 regels . . . . „ 0.12½
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.10

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Drukkerij »LUCTOR & EMERGO«, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT Telefoon 4424, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van de Redactie-commissie:

I. Landbouwkolonie Pangoensen.

Van Mejuffrouw **Marie Jansz** ontvingen wij bij een geldelijke verantwoording over de maanden Mei, Juni en Juli j.l., welke op 31 Juli een voordeelig saldo van *f* 49.31 aanwijst, de volgende mededeeling betreffende de onder hare zorgen zoo nuttig werkende *landbouwkolonie voor noodlijdende Javanen*, welke wij met warmte in de offervaardigheid onzer lezers aanbevelen.

„Onzen warmen, innigen dank aan allen, die ons in dezen moeilijken tijd zoo trouw geholpen hebben. Mogen de rijkste zegeningen uw aller deel zijn!

Ook de »sneeuwvlokjes« dwarrelen van uit de lagere streken hier naar boven en worden met hartelijken dank ontvangen en zorgvuldig bewaard, om later verantwoord te worden, als de »sneeuwbal« zich geheel heeft gevormd. Echter komt het mij voor, dat niet alle letters ervan inkomen; misschien raakt zulk een brief licht weg. Zou het daarom niet veiliger zijn, een postwissel te zenden en daarvoor het te zenden bedrag met 10 ct. te verminderen?

Behalve de giften in geld ontving ik nog bezendingen gedragen kleêren van den heer B. te T., mevr. P. te T. en mevr. B. te P. Ook daarvoor onzen besten dank. *Alles* wordt gebruikt, zelfs de keurige, nieuwmodische blouses (winterkleeding) waarmeê men nu de mannen en jongens hier getooid ziet, terwijl de een den ander helpt om de manchetten vast te knoopen, of een nuffig halsboordje van achter dicht te haken. Ook voor de tien blikken teer van de Ned.-Ind. Gas-Maatsch. te Semarang onzen vriendelijken dank.

Eene aandoenlijke gift kwam mij in de afgeloopen maand nog in handen, nl. een pakje verbandmiddelen met mijn adres erop, dat men onder de nagelaten goederen van zuster M. F. heeft gevonden. Nu zij niet meer hier op aarde is, mag ik het wel vermelden wat ze bij haar leven mij steeds verboden heeft, hoeveel zij nl. voor mij en mijne arme zieken heeft gedaan, door ons herhaaldelijk allerlei medicijnen, versterkende middelen en andere benoodigdheden te zenden.

Vroeger kreeg ik voldoende genees- en verbandmiddelen van het gouvernement; den laatsten tijd echter moet ik er allerlei bijkoopen, behalve hetgeen mij nog door vrienden is gezonden.

Den laatsten tijd hebben we onder de verpleegden hier veel met ziekten te kampen gehad. Kort na elkaâr hadden we drie sterfgevallen; de twee eersten waren ongelukkige stumperds, die hier meer dood dan levend aankwamen. Het laatste geval was een aardig klein meisje, dat het aardeten (geene gebrande, eetbare kleiaarde maar vuile aarde overal opgeraapt) maar niet wilde opgeven, en daardoor dysenterie kreeg. Op 't oogenblik zijn hier 171 verpleegden.

Tot zoover onze mededeelingen. Mochten ze de belangstelling in dezen noodigen arbeid steeds nieuw en frisch houden."

Pangoengsen, Aug. 1907. (*w. g.*) M. JANSZ.

II. Plantkundig Woordenboek.

Van **Dr. M. Greshoff**, directeur van het Koloniaal Museum te Haarlem, ontvingen wij dezer dagen de ondervolgende circulaire, die wij hier in haar geheel doen volgen, omdat, al laten de middelen van »Oost en West« helaas niet toe tot het daarin aanbevolen werk geldelijk bij te dragen, wij het toch gaarne onzen moreelen steun schenken, door de lezers van ons weekblad, die hiertoe in staat zijn, daartoe mede op te wekken.

Wijlen de Heer F. S. A. de Clercq, in leven oud-resident van Ternate en van Riouw, die zijn langjarige Indische loopbaan begon als officier van gezondheid I. L., daarna inspecteur werd van het inlandsch onderwijs, controleur B. B. enz., heeft nagelaten het handschrift voor een nieuw Plantkundig Woordenboek voor Nederlandsch-Indië, aangevende alle hem bekend geworden inlandsche namen, samengesteld bij den botanischen naam van soort, geslacht en familie der plant, en ook zorgvuldig opsommende het nuttig gebruik in de inlandsche en europeesche huishouding: een werk dus als Filet's Plantkundig Woordenboek, doch oneindig veel rijker van inhoud, meer betrouwbaar, en botanisch en linguistisch geheel up to date.

De overledene heeft na zijn terugkeer hier te lande (1890) een groot deel van zijn tijd aan de teboekstelling van dezen arbeid besteed, en dien verricht met de pijnlijke nauwgezetheid, die hem kenmerkte. Al voortwerkend en steeds nieuw materiaal verzamelend, zoowel uit plantkundige als uit taalkundige geschriften, heeft echter zijn handschrift een zóódanigen omvang aangenomen, dat de uitgave als boek moeilijk werd: circa *f* 3000.— is naar matige raming daarmede gemoeid. Hij is dan ook niet geslaagd in de herhaalde pogingen om deze uitgave tijdens zijn leven tot stand te brengen.

Na het overlijden van den schrijver is, overeenkomstig diens wensch, door de weduwe het handschrift toevertrouwd aan den ondergeteekende, Directeur van Koloniaal Museum te Haarlem.

Ook hem is het nog niet gelukt, een uitgever te vinden, die op eigen risico dit kostbaar werk ter perse wil laten gaan; de beperkte geldmiddelen van het Koloniaal Museum laten niet toe het voor rekening dier instelling uittegeven, terwijl het ook niet gerechtigd schijnt Regeeringssteun voor deze wèl wenschelijke doch geenszins noodzakelijke uitgave te vragen.

Ondergeteekende wil echter, met voorkennis en medewerking der Commissie van het Koloniaal Museum, eene laatste poging doen om de Clerq's Plantkundig Woordenboek door inteekening tot stand te brengen als eene zelfstandige uitgave.

Het is zijne bedoeling de omvangrijke tekst zoo beknopt mogelijk samen te vatten in een voor 't practisch leven geschikt woordenboek, uittegeven op soortgelijke wijze als »Filet« en bij denzelfden uitgever (J. H. de Bussy te Amsterdam).

De uitgave geschiedt onder zijn persoonlijk toezicht; ev. te behalen winst zal worden uitgekeerd aan de weduwe van den schrijver. Voor eene keurige wèlverzorgde uitgave op goed papier staan genoemde firma en ondergeteekende borg.

Het is duidelijk, dat deze uitgave alleen dàn zal kunnen geschieden, indien allen, die iets voor de studie der Indische plantenwereld gevoelen, en de beteekenis dier studie voor Indië's welvaart en voor den bloei der cultures erkennen, dit goede en nuttige werk willen bevorderen door in te teekenen op een of meer exemplaren.

De inteekenprijs is gesteld op slechts *f* 10.— per exemplaar.

Ondergeteekende doet in het bijzonder een beroep op de medewerking der Besturen van welvarende Indische cultuur-ondernemingen om deze zaak te steunen door voor 10 of 25 exemplaren in te teekenen. Zij kunnen hun personeel moeilijk een nuttiger geschenk doen toekomen dan dit woordenboek, en mochten zij geen goed gebruik voor hun overtollige exemplaren weten, dan wil ondergeteekende dat gaarne aan de hand doen.

Voor een spoedige toezending der inteekenbiljetten houdt hij zich aanbevolen, opdat met 1 Januari 1908 een besluit kan genomen worden of het nieuw Plantkundig Woordenboek al of niet zal verschijnen.«

Haarlem, einde September 1907.

(w. g.) Dr. M. GRESHOFF.

KOLONIALE PRAATJES.

[Zeer zeker meenen wij, om nog even op het heden terug te komen, te mogen aannemen, dat het cijfer, hetwelk door het verlies der koloniën geleidelijk maar zeker, voor een gedeelte reeds dadelijk aan de circulatie zou worden onttrokken, in de honderden millioenen guldens zou beloopen. Meent de heer van Kol werkelijk, dat dit niet tot eene malaise aanleiding zou geven, waarvan de geheele arbeidersbevolking in alle vakken mee de groote nadeelen zou ondervinden?]

En nu wat de toekomst betreft.

De heer van Kol ziet bij de handhaving van ons koloniaal bezit de volgende nadeelen voor onze arbeidersbevolking in het verschiet.

De verdere achteruitdrijving der nederlandsche industrie. —

Wanneer als in het laatste tienjarig tijdvak de nederlandsche invoeren in Indië met 25 pCt. toenamen, kan tegenover de toename der engelsche aanvoeren met 50 pCt. hoogstens gesproken worden van een geringer aandeel voor de nederlandsche industrie bij de verdere ontwikkeling van Indië weggelegd, maar het feit blijft toch bestaan van een, in volstrekte waarde zich steeds uitbreidende markt. En toch weg daarmee, zegt de heer van Kol als iemand, die oude schoenen weg zou werpen voordat hij nieuwe heeft. De textiel-industrie zoekt reeds naar nieuwe markten, zegt hij. Elke industrie zoekt naar nieuwe markten, maar zal zeker een oude markt derven, waar zij vasten voet had, bij dat zoeken naar nieuwe markten, waar zij overal ter wereld zeker is, dat de concurrentie haar reeds voor was. Of werd misschien onlangs een nieuw werelddeel ontdekt?

De mogelijke verplaatsing tengevolge van de

lage loonen der inboorlingen onzer koloniën, van sommige industriën, waardoor arbeid en brood aan den nederlandschen werkelooze (hier zal werkman bedoeld zijn) zou worden ontnomen.

Onze tarief-regeling maakt, dat zulke verplaatsing, evenzeer mogelijk onder nederlandsche als onder andere vlag, dezelfde gevolgen zou hebben, of Indië nederlandsch bleef of niet, zoodat dit argument tegen de handhaving van het koloniaal bezit absoluut waardeloos is.

De voortdurende uitbreiding onzer koloniën, kenmerk van het imperialistisch streven der nederland-che bourgeoisie, maakt het gevaar van internationale conflicten steeds grooter en ook van de militaire uitgaven tot bescherming onzer koloniën door een steeds aangroeiende vloot, moet de nederlandsche arbeider in hoofdzaak de lasten dragen.

Van voortdurende uitbreiding onzer koloniën is geen sprake en den heer van Kol, die buiten onze landpalen wel eens van helderder begrippen omtrent de plichten eener koloniale mogendheid blijken gaf, zou het in zulke oogenblikken van onbevooroordeeldheid wel duidelijk worden, dat het voldoen aan den *plicht* om in eigen huis orde en regel te stellen, het gevaar van internationale conflicten eer verminderen dan vergrooten zal. Zeer zeker zullen de militaire uitgaven tot bescherming onzer koloniën door een steeds aangroeiende vloot, zich moeten uitbreiden, maar of de nederlandsche arbeider daarvan in hoofdzaak de lasten zal moeten dragen, meenen wij met het oog op ons belastingstelsel beleefdelijk in twijfel te moeten trekken.

De plicht van Nederland om de kolonie helpend bij te springen.

Zou de nederlandsche arbeider, op wien toch ook een deel der eereschuld rust, door het spoorwegnet, ten deele van indisch geld aangelegd, waarvan ook hij profiteert, door de aflossing gedeeltelijk der nationale schuld, uit indisch geld, waardoor ook voor hem de lasten zijn verminderd, thans nu zeer zeker het tijdperk uitsluitend van lusten der kolonie is gesloten, trachten aan de lasten te ontkomen aan het nederlandsche volk als geheel opgelegd, ten opzichte van die landen, welke nog steeds voordeelen afwerpen, die aan het heele nederlandsche volk ten goede komen, en zeer zeker zullen blijven afwerpen, wanneer een humaan en krachtig bestuur door de verdere ontwikkeling in den door de onvermijdelijke evolutie toelaatbaren meest vrijzinnigen geest, de banden tusschen kolonie en moederland zal weten te versterken?

Is in het tijdperk, dat we tegemoet gaan, niet ook voor den nederlandschen arbeider eene schoone taak, eene roeping ten opzichte der koloniën weggelegd, waarin hij kan doen blijken van zijn altruïsme, door bij de vorming eener indische groot-industrie de rol van opvoeder en leermeester der toekomstige javaansche arbeiders te aanvaarden?

En is de heer van Kol zoo zeker, dat de vette baantjes in onze koloniën zoo geheel aan de groote massa van ons volk voorbijgaan? Wij hebben er in Indië in verschillende betrekkingen ontmoet, waarvoor in hun kring de hoogste posten mee waren weggelegd, voortgekomen uit wie zich hier arbeiders heeten, en we zouden niet weten waarom bij de steeds voortschrijdende democratiseering ook hier niet het aandeel van den nederlandschen arbeider zou kunnen meerderen, wanneer in zijne kringen wat meer gevoel werd opgewekt voor de roeping van het nederlandsche volk als koloniale natie, wat minder stil gestaan bij de onvermijdelijke verdrietelijkheden, die een iegelijk in elke roeping wachten.

Summa summarum meenen wij dat het koloniaal bezit voor den nederlandschen arbeider wel degelijk eene zoodanige waarde vertegenwoordigt, dat de 15 millioen gulden aan loonen, door den heer van Kol als alleen op het spel bij eventueel verlies van dat bezit voorgesteld, daartegenover in het niet verzinken, dat bij de handhaving van dat bezit door het streven naar meerdere welvaart onder de inlandsche bevolking de relatiën tusschen moederland en koloniën in beider belang, ook dat van den nederlandschen arbeider vermeerderen zullen, en dat de lasten, welke Nederland in de naaste toekomst wachten, ook voor den arbeider gecompenseerd worden in de lusten, die hij thans nog mede geniet, als gevolg der batig-slot-politiek van weleer, en de voordeelen, welke ook voor hem rechtstreeks zoowel als middellijk in dat *bezit* zijn weggelegd.

Pers-kroniek.

INHOUD: Het Vaderland *over de Indische begrooting.* — *»Blanda« in de* Controleur *over de Japannervrees in Ned.-Indië. — Uit den Atjeh-brief van den Atjeh-correspondent van het* Algemeen Handelsblad. *Uitbreiding van het Christelijk Onderwijs in Ned.-Indië bepleit door de* Standaard.

Het *Vaderland* schrijft o. m. over de »Indische begrooting«:

»Bij de afdeeling Burgerlijke Openbare Werken zijn voornamelijk van belang de plannen voor de opleiding van inlandsche jongelieden tot opzichters bij den Waterstaat, voor een begin van irrigatie in de Buitenbezittingen, maar vooral voor wegenaanleg op groote schaal op Sumatra. Dit laatste plan begrooten wij met groote ingenomenheid. Het is een levensquaestie voor het eiland.

Zeer belangrijk, ofschoon schijnbaar van weinig beteekenis, is het voorstel om aan een aantal ambtenaren, die tot dusver over dwangarbeiders mochten beschikken voor het onderhoud der erven hunner ambtelijke woningen, een tegemoetkoming daarvoor uit te keeren tegen ontrekking der dwangarbeiders. Het gebruik dier dwangarbeiders had tot groote misstanden geleid. De besturende ambtenaren hebben zich in verloop van tijd van uitgestrekte erven voor hun woningen weten meester te maken, vaak vele hectaren groot, soms tot 50 hectaren en meer, en lieten deze door dwangarbeiders herscheppen in parken, die natuurlijk geregeld onderhouden moesten worden. Onder hetzelfde voorwendsel werden echter deze dwangarbeiders gebruikt voor allerlei huiselijke diensten: water halen, keukenwerk, vee weiden, staldienst enz. Daaraan is in 1905 een eind gemaakt. De heeren zullen nu voor het gemis der dwangarbeiders een tegemoetkoming ontvangen. Eenig recht kunnen zij daarop natuurlijk niet doen gelden, maar het is misschien de eenige manier om aan dit misbruik werkelijk een eind te maken. Want vooral in de Buitenbezittingen kunnen veel ongerechtigheden gebeuren, zonder dat het Gouvernement er iets van bemerkt, indien de besturende ambtenaren niet medewerken om ze tegen te gaan.

De afdeeling Gouvernementsbedrijven moet nog toonen wat zij kan. Voor 1808 is alleen van belang de te nemen proef met machinale tinwinning. Men is zoo verstandig geweest om ook eens een kijkje te nemen bij onze buren, de Maleische Staatjes op het Schiereiland Malakka, waar tinontginning op groote schaal geschiedt. Ook in Europa zijn studiereizen gemaakt en er zal verder te rade gegaan worden met mijnbouwondervinding in Australië en Nieuw-Zeeland. Aldus voorbereid mag men de beste verwachtingen koesteren van de te nemen proef.

La pièce de resistance in de middelen-begrootingspolitiek vormt de nieuwe inkomstenbelasting ter vervanging van het zoogenaamde patentrecht, de suikerbelasting en het verhoogde uitvoerrecht ter Oostkust van Sumatra. Wij moeten bekennen niet in staat te zijn uit de mededeelingen over de nieuwe belasting in de Mem. v. Toel. zoo dadelijk tot een conclusie te komen nopens de juistheid der grondslagen. De Minister rekent er ongeveer één millioen meer uit te zullen krijgen dan de te vervangen belastingen opbrengen. Wij hadden wel gaarne uiteengezet gezien door wie en op welke wijze, dat millioen zal worden opgebracht.

Het zegelrecht ondergaat weder eenige wijzigingen in verband met het feit, dat het uniform recht van *f* 1.50 veel te bezwarend is voor papieren van geringe waarde. Wij begrijpen niet, dat men niet kort en goed een eind maakt aan dien onmogelijken grondslag van het zegelrecht, hetwelk vooral voor de Indische bevolking het bewijs door geschriften en de civiele procedure ontzettend bezwaart.

Met genoegen zien wij, dat het ter Sumatra's Westkust eindelijk ernst zal worden met de bedrijfsbelasting en dat de gouvernements-koffiecultuur in verband daarmede zal worden opgeheven. Men rekent voor het eerste jaar op een opbrengst van *f* 627.000. Het zal spoedig blijken, dat de belasting meer kan opleveren zonder eenigszins drukkend te mogen heeten.

De mededeeling, dat de vrijwillige bijdragen der bevolking tot afkoop van heerendiensten op Java (ingevolge een in 1905 ingevoerde regeling) »in 1906 voor het eerste een bate opgeleverd (hebben) en tot een bedrage van *f* 350.500«, maakt een niet geheel aangenamen indruk. Het is bekend, dat sedert 1882 in de gouvernementslanden op Java en Madoera van de bevolking een »hoofdgeld« is geheven als „aequivalent« voor de in genoemd jaar en later afgeschafte heerendiensten. Dit hoofdgeld is daarna nog in sommige afdeelingen der residentie Pasoeroean verhoogd. Het is ook bekend, dat dit hoofdgeld jaarlijks een belangrijk saldo overliet en dat dit feit aanleiding heeft gegeven tot bittere recriminatiën aan het adres der Regeering, aan welke verweten werd, dat zij veel meer betalen liet dan de afgeschafte diensten waard waren, terwijl bovendien beweerd werd, dat de bevolking in plaats van de afgeschafte belast werd met nieuwe diensten of met desadiensten, zoodat zij ten slotte niet alleen evenveel diensten moest blijven presteeren maar ook nog met hoofdgeld bezwaard was. Omtrent de gegrondheid dezer verwijten, herinneren wij ons niet, dat ooit een volkomen helder licht is opgegaan. Maar nu hebben wij, naar het schijnt, weder een soortgelijke vertooning. De bevolking stort al weer (boven het hoofdgeld) »vrijwillige bijdragen«, »voldoende om alle of zekere op hen rustende heerendiensten of bepaalde onderdeelen daarvan van Bestuurswege in vrijen arbeid te doen toenemen", — leest men in Indisch Staatsblad 1905 no. 520. Volgt daaruit nu niet, dat er niet méér aangenomen mag worden dan de waarde der afgeschafte diensten bedraagt en dat het te veel gestorte moet worden teruggegeven? Gaat het aan, dat het Gouvernement het eenvoudig als een zoet winstje opstrijkt?

Wij hopen, dat ter zake duidelijke inlichtingen zullen worden gevraagd en verstrekt, en dat men tevens de gelegenheid zal aangrijpen om klaren wijn te schenken nopens de bate die uit het »hoofdgeld" verkregen wordt.

Evenzoo zullen naar onze meening meer inlichtingen moeten worden verstrekt omtrent het zoutdebiet en de redenen, die de Indische Regeering weerhouden om het briketstelsel verder op Java in te voeren. Vooralsnog achten wij, in verband met de over dit onderwerp verschenen brochure van den oud-directeur van Onderwijs mr. Abendanon, de gevolgde gedragslijn niet verantwoord en zoowel de fiscale belangen als die der bevolking daardoor zeer ernstig benadeeld.

In het algemeen gesproken aldus eindigt het Haagsche orgaan, maakt de begrooting op ons een zeer gunstigen indruk. Zij getuigt van flinkheid en vastheid van wil; zij bevat tal van uitmuntende voorstellen".

***

Blanda schrijft in de Controleur naar aanleiding van de Japannervrees in Ned.-Indië:

»Het Semarangsche blad »de Locomotief" heeft het zich tot taak gesteld, nu en dan publiciteit te moeten geven aan het, vooral in den laatsten tijd in 't oog springend vrijmoedig, en vrijpostig optreden der Japanners in ons Oost-Indië. En het doet daar wèl aan, want het zijn in-derdaad, als we alles gelooven mogen, sterke stukjes — klaarblijkelijk met een arrière-pensée —, die de Japs daar van tijd tot tijd nu uithalen, voor zoover ze door hun »vreemd doen" en hun manier van spionneeren althans reeds in den kijker loopen.

Inmiddels mag het wel eenige verbazing wekken, dat de Japanners, als er met dat alles werkelijk geheime bedoelingen in 't spel zijn, ons militair speelgoed in Indië die aandacht waard achten. De eer is werkelijk groot!

Hoe 't zij, het volk van den Mikado begint allerlei achterdocht en kwade vermoedens op te wekken en zij, die staande den oorlog met Rusland al voorspelden, dat dit onweer ook wel een staartje voor onze koloniën kon hebben, roepen in hun argwaan nu reeds uit: »Daar heb je het gedonder al in de glazen!"

Ook aan 't genoemde blad schijnt de grond reeds onder de voeten weg te zinken.

't Is natuurlijk niet wel mogelijk, den Japanners dieper in de kaart te zien dan deze gegevens ons veroorloven. Maar dat het niet zuiver aan de knikker is en zij de vriendelijkheid hebben ons alvast te waarschuwen voor wat ons te wachten staat, is al niet onaanneembaar meer. Slim doen we door die waarschuwing dankbaar ter harte te nemen en er ons voordeel mee te doen. *Un homme averti* . . .

Niet echter zooals de *Loc.* het zou willen, door Indië in staat van tegenweer te brengen. Dit zou alleen daartoe kunnen dienen om, behalve de koloniën, ook nog vele millioenen te verspelen of later, gelijk Spanje, te kunnen zeggen: »Wij hebben de koloniën i n e e r e verloren!« Het stuk is met drie sterretjes geteekend. Ja, zoo'n idee kan ook eigenlijk nog alleen uit militaristischen koker komen, schoon de gesternde heeren er het naast aan toe moesten zijn om te begrijpen, dat geld voor dergelijke doeleinden in 't water gesmeten is.

De schrijver raadt ook onverwijlde aansluiting bij den Duitschen Statenbond aan.

Dan zullen we ten minste weten aan wat voor prijs wij onze koloniën behouden hebben of althans getracht hebben, ze te behouden. Want is 't wel zoo zeker, dat Duitschland den slag zou kunnen afwenden? Immers het besluit tot het in bezit nemen onzer O.-I. koloniën zou reeds een *fait accompli* zijn, aangezien de verdeeling van Insulinde tusschen Engeland en Japan al bij geheim artikel in het laatste, tusschen deze landen gesloten, contract bedisseld moet wezen?

Laat men ons echter gerust de koloniën ontfutselen, liever dan ze tot dien prijs te mogen behouden. Laten we hopen, dat ons volksbestaan door het verlies er van niet op 't spel zal worden gezet (al krijgt het er waarschijnlijk ook een leelijke deuk door) evenmin als zulks het geval geworden is met Portugal, toen wij het de Oost hadden uitgedreven.

Intusschen is het gevaar, dat ons van Japansche of van Japansch-Engelsche zijde dreigen zou, alweer een aanleiding te meer om het inkrimpingsdenkbeeld niet alleen te aanvaarden, maar ook ten spoedigste tot uitvoering te brengen. Volgens dat geheime artikel zou Japan zich met Java en Sumatra contenteeren, alzoo juist die beide precieuze deelen uit den »gordel,« die wij als »blijvend gedeelte« hadden willen aanhouden.

't Zou dus wel niet veel moeite kosten, als 't ons werkelijk eens meenens werd met het »fatale plan«, om te weten te komen wat we aan Japan hebben.«

* * *

De Atjeh-correspondent van het *Algemeen Handelsblad* geeft een heel anderen kijk op den toestand te Atjeh dan uit de hier geschreven redactioneele artikelen in dat blad valt waar te nemen. Aan interessante correspondentie ontleenen wij o.m. het volgende:

De schuldigen aan den overval op het bivak Seudoe houden zich nog steeds in het gebergte nabij Leupoeëng schuil, waar de maréchaussée hen nog niet heeft kunnen achterhalen. Wel zijn verscheidene schuilplaatsen gevonden, doch deze bleken steeds kort te voren verlaten, wat er op wijst, dat de lieden werden gewaarschuwd voor de komst der troepen. Aldus staat te lezen in het Atjeh.

Verslag over Juli. Wij zijn nu twee maanden verder en in het verslag over Augustus, dat wel eerstdaags zal uitkomen, als in de berichten uit de buurt van Leupoeëng (Zuidel. Nederzettingen) vinden wij waarschijnlijk ook nog geen succes vermeld, door onze troepen in dat schier ontoegankelijke terrein verkregen. Geen wonder. Dit terrein bestaat uit zwaar bergland van gemiddeld 1500 M. hoogte. Slechts enkele passen geven toegang en dan nog wel na een klim van een 1000 M. ongeveer. Bedenken wij nu dat genoemde overval geweten kon worden aan de ontevredenheid der bevolking over de ingevoerde belasting en het wegwerken, zooals het in een der vorige brieven is gemeld, dan spreekt het van zelf, dat de bevolking zelfs uit vrije beweging, en niet zooals elders daartoe gedwongen, dengenen steun verleent, die den moed hadden de wapens weer op te nemen. Wel is waar, dat de ex-sultan aan deze troebelen weinig schuld heeft, maar deze heeft slechts van de gelegenheid partij denken te trekken. Het blijkt nu, hoe onverstandig het was te onderstellen dat een onderworpen vorst in zijn eigen land en onder zijn volk een zekere mate van vrijheid genietende, zich zou kunnen inspannen voor de zaak van den vreemdeling, die voor hem, den Mahomedaanschen vorst, in dubbel opzicht een gehaten overweldiger moet blijven. Waarschijnlijk heeft men gehoopt dat door deze onze dwaling 's vijands fanatisme zou wisselen in fatalisme, dat hem zou dwingen het noodlot van onze meerderheid te erkennen.

Helaas men heeft misgerekend. Niet iedere vijand is in staat in zijn overwonnen staat een loyauteit te bewijzen, zooals wij die bij Transvaals eerste-minister kunnen opmerken.

Dat de invloed van den sultan na de verbanning niet plotseling uitgewischt zou worden, niemand verwachtte dit. Maar dat in dit Leupoeëng de troebelen zulk een ernstig karakter zouden aannemen als thans het geval is, dat werd zeker ook door niemand of weinigen vermoed. 't Kan zijn dat op dit vermoeden in de 1e week dezer maand de 5 groepen infanterie zijn uitgezonden met het doel de verschillende passen en toegangswegen te bewaken. Een maatregel, zooals het heet om te voorkomen, dat een deel der bevolking van Groot-Atjeh zou uitwijken naar de onderhoorigheden. Of een dezer groepen nog aanraking heeft verkregen met eenig vijandig volk is mij nog niet bekend, evenmin of deze maatregel doel treft. Hieruit blijkt alleen, dat de bestuurshoofden hier den toestand niet vertrouwen.»

Verder melding makende van den overval van het bivak te Koeloe zegt hij:

»De vijand kocht dit resultaat met 18 dooden, die hij achterliet, benevens degenen, die hij nog aan dooden en gewonden meegevoerd heeft. De in het bivak achtergebleven 8 man van deze groep konden niet helpen, omdat ook van de andere zijde het bivak gevaar dreigde. Gewoonlijk is dit bivak bezet door 2 groepen, pl. m. 40 man; de eene groep was uit om te dienen als dekking voor het werken aan den weg.

De bende bestond uit volk van Koeloe, het gebied ten Z. van dit bivak, ook bekend onder den naam wakeuëgebied, dat nu voor een groot deel in oproer is. Direct na den aanslag zijn hier 4 kampongs leeggeloopen. Waarschijnlijk zullen we van deze streek nog wel meer hooren.

Het was wel te verwachten, dat de bevolking niet terstond het hoofd in den schoot zou leggen. Als wakeuë stond zij onder direct gezag van den sultan en genoot groote voorrechten boven de andere bevolking. Mogelijk is dit vernieuwd optreden voortgekomen uit ergernis over 't gevangen nemen van den pretendent-zultan, doch meer voor de hand liggend schijnt het mij, dat de kuiperijen van dezen de oorzaak nog zijn. Spraken de aangehaalde woorden uit 't verslag van nog geen behaald succes, deze gebeurtenissen spreken van het tegenovergestelde. Zwaar werk wacht er dus weer voor onze troepen, daar zij dezen vijand wel in Zuidelijke richting te vervolgen zullen hebben, naar Kloeang en Pante Tjeureumen, een zwaar bergachtig terrein, dat grootendeels onbewoond is. Groot-Atjeh moet hun te benauwd zijn. 't Is dus te hopen, dat verhinderd kan worden, dat zij naar genoemd gebied of naar een ander deel der onderhoorigheden uitwijken. Wat maar gemist kan worden aan troepen wordt uitgezonden en dat is voor de moeilijke taak eigenlijk een geringe macht, daar de sterkte hoogstens 400 man bedraagt, en de menschen wegens de vele diensten, die reeds van hen gevergd zijn, geen uithoudingsvermogen meer bezitten. Reeds herhaaldelijk is in deze brieven aangedrongen op vermeerdering van troepen; wij zien herhaaldelijk de mstandigheden op de noodzakelijkheid daarvan wijzen.

Evenwel nu is op dit onderwerp niet in te gaan, want de laatste gebeurtenissen en geruchten daarvan trekken onze aandacht. Zoo houdt hardnekkig het gerucht zich staande, dat bij Seudoe weer gevochten is. Woensdag ging dit bericht door de plaats, meldende dat een Europ. sergeant gesneuveld en 8 minderen gewond waren.

Het sneuvelen is onwaar gebleken, daar het lijk, zooals met alle in den omtrek gevallenen, hier zou begraven zijn. Trouwens een later bericht spreekt van een terugwinnen van vier geweren. Officieel is echter niets bekend gemaakt. Dat gebeurt wel eens meer, doch hier zou 't al zeer vreemd zijn.

Laat mij, voordat wij afstappen van de Zuidelijke nederzettingen, nog een enkel woord zeggen over dat »wakeuë«,. Dit woord wordt in verschillende gevallen gebruikt, waaruit wij moeten opmaken, dat de beteekenis van dit woord »afgezonderd« zal zijn. Althans het vaatwerk in den missigit in gebruik heet wakeuë, in godsdienstigen zin dus: geheiligd. Het afzonderen van goederen voor bepaald doel het eveneens wakeuë. Er bestond een oud sultansrecht, dat de strook gronds van ongeveer 7 M. langs de rivieroevers onvervreemdbaar eigendom van den sultan was; ook wakeuë. En zoo ook op politiek terrein; hier schijnt de instelling van wakeuëgebieden geboren te zijn in 't bloeitijdperk van 't sultanaat. Waarschijnlijk zagen de sultans de noodzakelijkheid in om in de verschillende gewesten, door hen in leen te geven als hoeloebalangschap, een vertrouwbare kern te hebben, die zij aan zich verbonden door voorrechten en aan 't gezag van hun hoofden onttrokken om die onder eigen bestuur te nemen, gelijk reeds hierboven gemeld. Gewoonlijk bestond dit gebied uit 3 moekims (kerkdorpen), dat bij de verschillende kibbelpartijen neutraal grondgebied moest blijven en zich ook niet in de twisten mengde. Er moeten verschillende dergelijke gebieden zijn in Groot-Atjeh en zooals men meent zelfs in Pedie. Gaandeweg zijn die wakeuëlanden door het sultanaat verloren; wat nog het meest aan den ouden toestand hérinnert is 't gebied in de Zuid. Nederzettingen, dus in de buurt van Seudoe dat nog onder invloed van den Sultan stond.

Wij mogen Groot-Atjeh nog niet verlaten. Dat er vooral aan de Westzijde onrust heerscht werd deze week wederom bevestigd door 't wegloopen van een gedeelte van 't volk uit den kampong Lam-Pisang, niet ver van het bekende Lho-Nga. Wat de oorzaak hiervan is, is mij onbekend.

Deze feiten veroorzaken, dat het publiek in Kota Radja zich niet op zijn gemak gevoelt. Dit laat zich in de gegeven omstandigheden moeilijk tevreden stellen. Toen voor eenigen tijd de bekende beschieting plaats had en ons gewestelijk bestuur zich niet wilde uitlaten, verloor dit het vertrouwen en vonden fantasiën gretige ooren. Te recht is er aanmerking gemaakt toen op 't bestuur, daar niemand wist of men gerust kon zijn. Nu echter is bevolen, dat ten allen tijde in de verschillende kazernes één groep aanwezig en gereed moet zijn. En natuurlijk, nu staat bij velen de vijand reeds op den muur.

Niet onmogelijk evenwel is, dat er een onheil hier gebeuren kan als de amokpartij in 1904, doch daartegen zijn we in Indië moeilijk te beschermen. Dat sommigen uit de bevolking wel wat willen wagen, blijkt uit wat officieel gerapporteerd is; nl. dat in den nacht van 12 op 13 September twee Atjehers onder gebruikmaking van de duisternis hebben getracht het kampement op Geudah binnen te sluipen, kennelijk met het doel geweren te stelen. De schildwacht ontdekte hen, sloeg naar hen doch zonder te treffen, dewijl zijn klewang de omrastering raakte. Het spreekt vanzelf, dat als de Atjehers zulke dwaze ondernemingen in 't hoofd halen, wij hier nog wel eens voor bittere verrassing kunnen gesteld worden.

Deze nacht scheen onder een gunstig gesternte te staan voor dieven en inbrekers, want in Oleh-leh bemerkten op den morgen van den 13den Sept. verschillende inwoners, dat bij hen inbraak gepleegd was. Een enkele had verlies te betreuren; bij de meesten zochten de dieven op de verkeerde plaats. Zoo in 't kantoor van den agent der Paketvaartmaatschappij, waar zij de brandkast lieten staan en een geldkistje forceerden, dat slechts voor hen waardelooze papieren bevatte. Gewoonlijk houden de dieven zich stil, als de politie door 't een of ander misdrijf is opgeschrikt. Zooveel respect schijnen zij hier niet voor onze oppassers te hebben. Of zij weten allicht ook, dat de politie zelfs niet wakker geworden is, door wat hier met 's lands kas voorviel.

Laat mij eindigen met nog te vermelden, dat de spoorlijn bij Lho-Soekoen in de eerste week van September driemaal opgebroken is. Den 2en Sept. waren 200 M. door een vijand weggerukt, den 5en gingen er 2200 M. ongeveer waardoor de gemeenschap ruim een dag verbroken was; en den 8en Sept. bleken weder 300 M. rails opgebroken te zijn. Bij de gebeurtenis van den 5e gingen djahats op de volgende wijze te werk: Zij drongen met geweren gewapend de nabij de lijn liggende kampongs binnen, joegen het volk naar buiten en dwongen hen het werk te doen. Zij kapten den telephoondraad, lieten die binden aan de staarten of hoorns der buffels en aan de rails en verschrikten de dieren door vuur. Dit ging vrijwel gelijk over de geheele lengte. Zoo kan 't tegenwoordig in Lho-Soekon. 't Is daar in den laatsten tijd bijzonder onveilig. Maar hoe staat men nu met zulk een optreden van den vijand tegenover de bevolking met de hier door gezaghebbende personen gehuldigde theorie, dat de kampongbewoners zich maar de djahats van 't lijf moeten houden en in nood ons bericht zenden. Laten zij zich dwingen door den vijand dan worden zij natuurlijk gestraft. Een theorie die den dwang zwaar genoeg maakt, doch die steeds meer onhoudbaar is gebleken. Van rechtvaardig doch krachtig optreden valt in Atjeh, naar ik geloof, alleen wat op te wachten.»

Deze laatste opmerking klopt wonder wel met de beschouwingen, waartoe zijn collega van de *Nieuwe Courant*, telken male komt, als deze verhaalt hoe de menigvuldige overvallen en gevechten te Atjeh veroorzaakt worden. Zoolang deze zienswijze echter nog niet doorgedrongen is tot de redactie-bureaux zal het waarschuwend woord van deze schrijvers, mannen ter plaatse en met zakenkennis toegerust, weinig baten.

***

De *Standaard* kemt nog eens terug op de quaestie van het christelijk onderwijs in Indië en driestart daarover als volgt:

»Zeer is het te hopen zegt het blad, dat de Regeering het Christelijk onderwijs in Indië, op het voetspoor van wat hier te lande ingang vond, voortaan krachtiger zal steunen.

Het onderwijs moet in Indie uit zijn ongezonden staat worden opgeheven, en vooral het practisch onderwijs moet

TOKO BAHROE,
v. KINSBERGENSTRAAT 126.
Telefoon **4796. DEN HAAG.**

ONTVANGEN per laatste stoomer:

Versche kruiden **Mie**, 50 Ct. per ½ Kg. **Ketjap**, prima kwaliteit ƒ 1 per halve flesch, **Goela Djawa**, 50 cent per ½ Kg, **Boemboe's**, **Minjak Klappa**, per heele en per halve flesch, **Assem, Trassie**, per rol 10 ct., **Kroepoeks, Indische Zuren, Peteh-Kring, Sereh** in knop, **Ketan** wit en zwart.

Theesoorten als volgt: **Mangoeng, After dinner, Tjinki en huishoud-thee.**

Geneesmiddelen als: **Obat Ceriawan, Minjak tinkawan, Pokoh-, kajoe poetih- en Makassar-olie.**

Tabacco djawa, Loempan Batoe.

Versche **Samballans, Dodol en Watjieck, Taotjo,** 5 ct. per decagram.

Aanbevelend,

W. BARNAS en DIEMERS.

Proefles gratis.

Abonnement geldig in
BERLITZ
meer dan 170 steden
SCHOOL
ALLEEN
Noordeinde 58a
Gewaarschuwd wordt tegen arglistige nabootsing.
ALLE MODERNE
TALEN
Onderwijs Vertalingen

Prospectus franco.

W. POPPINK,

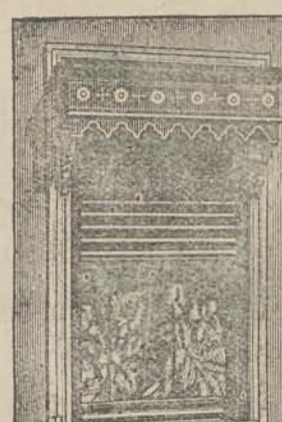
Prins Hendrikstraat 141-143



Korte Poten 59.

DEN HAAG. TEL. 4485.

SPECIALITEIT in het vervaardigen van
Hut-, Mail- en Reis-KOFFERS.
BILLIJKE REPARATIE-INRICHTING voor alle soorten van **REISARTIKELEN.**



Heineken's
(***Oudste***)
Glazenwasscherij
Stoom Jaloezieën-
en Rolluikenfabriek.
KETTINGSTRAAT 6
v.h. Drie Hoekjes 3,
Den Haag.
Telefoonnummer **2478.**
AMSTERDAM,
van der Helststraat 1
UTRECHT,
Potterstraat 20.
Hilversum, Arnhem, Nijmegen.

steeds meer den inlander bekwamen, om wat landbouw en nijverheid betreft verder te komen. Zelfs pleit alles er voor om het intellectualisme, dat hier te lande zooveel kwaad stichtte, bij het inlandsch onderwijs althans niet op den voorgrond te plaatsen.

Maar het is een radicale fout, zoo men de neutraliteit van onze Nederlandsche lagere school ook in Indië op de spits gaat drijven.

Vooral bij den Oosterling is een opvoeding, los van de religie, eenvoudig een onding. Ze bestaat in Oostersche landen nergens. Ze past niet bij den Oosterschen landaard.

Nu geven we toe, dat het voor de Regeering uiterst moeilijk is een beslist religieuse opvoeding te geven. Lokt ze de Mohamedaansche geestelijkheid in de school, dan sterkst ze het Pan-islamisme, dat uit Caïro toch reeds bezig is, een fanatieken geest in onze Indië aan te kweeken. Richt ze daarentegen zelve Christelijke scholen in, dan stuit ze allicht op verzet bij de bevolking.

Maar juist daarom is het dan ook de natuurlijke uitweg, dat de Regeering, meer nog in Indië dan hier te lande, het vrije onderwijs steune, zóó steune dat het bloeien en zich uitbreiden kan.

Thans worstelen alle zendingen met financieele tekorten, juist doordat met het schoolwezen zoo enorme sommen heengaan.

Weigering om tot betere subsidieering over te gaan, staat alzoo gelijk met het besluit, om het Christelijk onderwijs in Indië te laten voortkwijnen, tot het uitsterft. Want ook al blijft de zending het schier onmogelijke doen, wat beduidt een zoo klein getal scholen met het oog op een bevolking van 34 millioen!

Het is een druppel in den emmer, waarvan geen wederbarende kracht kan uitgaan.

En immers het verzet tegen de kerstening van Indië is sinds lang opgegeven.

»Alle partijen, zonder uitzondering,« zoo besluit de *Standaard*, »keuren thans elke politiek van verzet ten deze af.«

Oost-Indische Berichten.

Onder den titel: **Waarom is de Javaan lui.** geeft Efjégé in het *Soer. Handelsbl.* naar aanleiding van Dr. Kohlbrugge's lezing in het Ind. Genootsch. eene roerende beschrijving van den gemoedstoestand van den Javaan; hij zegt o. a.:

De hoofdreden van Kromo's degeneratie is de schandelijke onveiligheid op Java.

Het is mij niet te doen om dit laatste als oude kost aan u, lezer, voor te zetten, mijn voornemen integendeel is, u zaken mede te deelen, die u medelijden zullen inboezemen met een ongelukkig volk, dat een speelbal geworden is van zijn karakter-eigenschappen, van onze uitbuitingspolitiek vóór de huldiging der ethische richting, van schandelijke misstanden, zooals ik die hieronder zal beschrijven.

Als Couperus in zijn mooi werk Stille Kracht met zijn meesterpen den invallenden avond beschrijft met zijn geheimzinnig ruischen der boomen, zijn angstwekkende stilte, als een voorbode van naderend gevaar, dan heeft hij gevoeld, wat ik en natuurlijk vele anderen met mij weten, nl. dat die heillooze stilte verderf in zich heeft, dat die angstwekkende pracht van een tropischen nacht niet de zoo hoog noodige rust brengt, dat millioenen met het vallen der duisternis zich onveilig voelen, en zich op gebeurtenissen voorbereiden waarvan wij, goedbewaakte, rustig slapende Europeanen, ons geen denkbeeld kunnen vormen.

Als de Oostmoesson is ingetreden als de lichte rietdaken door de verzengende zonnestralen geblakerd zijn, en een enkel vuurpijltje van lappen, in olie gedrenkt, op het huis gegooid, Kromo's hebben en houden in vlammen doen opgaan, dan heeft menig gezin in huis geen rust. Dan wordt de nacht half wakende doorgebracht, dan verdeelt Kromo zijn mannelijke familieleden over de vier zijden van zijn huis om bij de hand te zijn als een verraderlijk pijltje zijn have en goed bedreigt.

Weet ge, lezer, waar de stumperd dan aan denkt?

Hij is niet gerust, want eenige dagen te voren is Sariman bij hem geweest, om geld te leenen, en hij heeft den lastigen vrager moeten afschepen, omdat hij niet uitleenen kan, daar hij niets bezit. Wel heeft hij het zijn bezoeker zoo verschoonend mogelijk meegedeeld, wèl is hij overtuigd, dat Sariman aan zijn onmacht zal gelooven, maar . . . . zijn bezoeker was teleurgesteld, Kromo kon het merken aan den spijtigen trek om zijn mond, aan den honigzoeten toon, waarop het gesprek voortgezet werd, waarachter Sariman zijn innigste gedachten had willen verbergen. Toen had hij, Kromo gevoeld, dat Sariman woedend was, over die weigering, dat hij vroeg of laat wraak zou nemen, want Sariman is een boef, dat weet ieder, en bijna elke dessabewoner is bang voor hem, omdat hij brandstichter en dief van professie is.

Een andere Kromo is niet gerust over zijn kinderen. Zijn oudste dochter heeft een aardig snuitje, en, gracieus als zij is, heeft zij al lang de begeerte opgewekt van het dorpshoofd. Steeds zit Kromo in angst, dat zij op een nacht zijn huis zal verlaten, gelokt door de toovermiddelen van het jonge dorpshoofd. Was hij niet gewaarschuwd door zijn broer, die het meisje in gesprek had gezien met den machtige, en was het hem en anderen ook niet opgevallen, dat de loerah in den laatsten tijd veel naar Pesantren ging, om den heiligen man te raadplegen? Waarmee zou dat anders in verband staan dan met zijn kind? Had hij niet zijn vriend Samin beloofd, dat hun kinderen een paar zouden worden? Hij zal waken voor de eer van zijn huis en kind, en wil niet toegeven aan zijn slaap.

Toch zou hij zoo gaarne eenige uren slapen, want hij heeft van daag zijn padi binnengehaald, en is moe, doodmoe. Doch daarbij juist is het hem ook opgevallen hoe veel afgunstige blikken op zijn mooi product zijn geworpen; hoe hebben zij hem gehinderd, die lastige vragen van eenige schobbejakken, hoe groot zijn oogst was, en welken prijs de padi nu maakte. Hebben die schavuiten hem die vraag gedaan om uit te rekenen, wanneer zij bij hem konden inbreken, en hoeveel er dan te halen zou zijn?

En dan zijne karbouwen! Waren er mooiere en sterker dieren in het district te vinden dan zijn »hireng" en de groote goedel, die hij laatst gekocht had? Immers neen! Hij wist het maar te goed: zijn karbouwen waren geld waard, maar het is zoo lastig ze te bewaken. In de kandang atoeran wilde hij ze niet zetten, want ten eerste waren ze daarin evenmin veilig, dat had hij gezien aan den grooten witten karbouw van zijn buurman, die daaruit was ontvreemd trots bewaking en patrouillegang. Neen, niet in de kandang atoeran, waar allerlei infectie mogelijk is, waar de dieren in de modder liggen, en langzaam doch zeker achteruitgaan. Neen, hij zou er maar zelf op passen. Het mocht wel niet, maar hij had den kamitoewa een gulden gegeven om de beesten bij zich te mogen houden, en die waardigheidsbekleeder had den gulden kalm opgestreken en hem spottend ten antwoord gegeven, dat hij (kamitoewa) zich niet verantwoordelijk kon stellen voor de bewaking der dieren. Net of hij dit wil kon doen, als die beesten in de kandang atoeran zaten. Kromo lacht bitter bij die gedachte.

Stil, hoort hij daar geen geritsel?

Ja, het is op het erf van zijn buurman. Zeker een klapperdief. Kromo luistert scherp; hij hoort fluisterende stemmen; de dief heeft blijkbaar een kontjo bij zich. Ja, zoo gaat het met de vruchten der boomen; alles wordt gestolen. Hij begrijpt dan ook niet, dat die buurman al zijn vruchten zoo rijp laat worden. Kromo doet het anders; hij plukt ze onrijp af, en maakt ze kunstmatig rijp door berooken, enz. Weliswaar krijgt hij dan nog geen derde deel er voor van wat hij anders zou krijgen, boomrijpe vruchten, maar hij ontvangt er tenminste toch geld voor en die stomme buurman krijgt niets.

Zoo'n dwaas, wie laat nu ook de vruchten hangen!

't Komt bij Kromo ook heelemaal niet op om zijn buurman te waarschuwen, dat er dieven op zijn erf zijn. Ja, als hij, Kromo lawaai maakte, dan zouden de dieven wegloopen, doch wie zegt hem, dat ze niet tegen den ochtend zouden terugkomen, en dan bij hem een vuurpijltje . . . . of nog erger . . . . Neen, ieder voor zich, denkt Kromo; zijn buurman past toch ook niet op *zijn* vruchten.

En dan, het is immers een doodeenvoudige zaak; er hangen daar vruchten en de dieven moeten toch ook leven, dus ze halen ze weg. De menschen hebben gelijk.

En de dieven slaan hun slag bij buurman, en komen morgen bij Kromo, en overmorgen weer bij een ander.

Na 't vertrek der dieven wordt het weer stil, en schoon blijft de nacht; een paradijs gelijk is het landschap om Kromo heen, doch hij heeft evenals elke Javaan, geen gevoel voor natuurschoon. Hij strijdt tegen zijn slaap; hij is moe en toch zoo ongerust; en toch moet hij een beetje rust nemen; hij zal 't maar probeeren.

Na nog eens overal rondgekeken en goed toegeluisterd te hebben, zal hij het er dan maar op wagen, en zoo komt dan tot hem die slaap, vol droomen, vol angsten, vol onrust, die slaap, dien hij noodig heeft om den volgenden dag te kunnen arbeiden.

Lang duurt dat tukje echter niet. Telkens schrikt hij wakker, en denkt wat te zien of te hooren, doch als alles stil blijft, dan denkt hij: ik heb me zeker vergist, en strekt zich opnieuw uit op zijn matje.

Wee den onverschillige; wee den slaper, geldt het in de Javaansche maatschappij.

En als Kromo zoo tegen den ochtend uitgeput in slaap valt, dan is dat niet zelden het tijdstip voor den inbreker of den brandstichter om zijn slag te slaan. Het waken is dan vruchteloos geweest.

Nu vraag ik u in gemoede, lezer: Is een persoon, die op zoo'n wijze den nacht doorbrengt door de schandelijke onveiligheid op Java, is zoo'n persoon in staat om den volgenden ochtend behoorlijk werk te presteeren?

Passer Gambir. 7 September jl. had de sluiting plaats van de jaarmarkt-tentoonstelling te Batavia. Het *Nieuws v. d. Dag v. N.-I.* schrijft hierover o.a.: Een vuurwerk, ditmaal gefabriceerd door Chineezen, werd tot slot afgestoken.

Het meeste werk was gemaakt van de vuurpijlen, die het van de Europeesche beslist wonnen. De grootere stukken daarentegen waren minder goed, en pauwen of hazen, die als bezetenen met den kop knikken, ter weerszijden van een ietwat officieel uitziend, immers driekleurig bloemstuk, dat natuurlijk weer met draaiende schijven verlucht was, kunnen aan den Europeeschen smaak onmogelijk voldoen. Bovendien schijnt ons in dit stuk een verborgen, maar hatelijke bedoeling te zitten.

Maar, zooals we zeiden, de nadruk was gelegd op de vuurpijlen, en deze voldeden zeer goed. We zagen hierbij zonderlinge zaken. Eenige vuurbolletjes daalden spiraalsgewijs, maar veranderde onophoudelijk van draaiingsrichting. »Dat is het symbool van de ethische richting: die weet niet, wat zij wil,« hoorden wij iemand zeggen. Een ander maal was, wanneer de pijlen zoo hoog mogelijk gestegen waren, de lucht plotseling weer geheel donker. Tegen het duister zagen we dan onverwacht telkens twee kleine vurige bolletjes uit hun omhulsing spatten en in twee divergeerende richtingen dalen. Dit was bijzonder verrassend, en we herinneren ons niet iets dergelijks vroeger te hebben gezien.

En daarmee was de Passer Gambir gesloten. Er was van dezen laatsten avond nog veel geprofiteerd, en het wemelde op het terrein van de menschen. Het was een waardig slot.

Men had de goede gedachte gehad, de tribune toegankelijk te stellen voor 'n kwartje, ten bate van de slachtoffers van den brand. Dat bracht eenige honderden kwartjes.

Waartoe? Met ingenomenheid verneemt de *Javabode* dat de groote militaire manoeuvres in Japan dit jaar zullen worden bijgewoond door twee onzer stafofficieren, namelijk door majoor W. R. de Greve en kapt. H. L. Bense.

Den 7n October zullen deze officieren per fransche mail naar Tokijo vertrekken.

Het *Nieuws v. d. Dag v. P.* merkt op:

Wij gunnen den beiden heeren het reisje.

Maar welk goed dit aan Indië of het Indische leger zal doen, ontgaat ons.

Het kleine Indische leger heeft tot taak om, verdeeld

FEUILLETON.

Het Geheim der Witte Lotusbloem,

III.

Met de eerstvolgende mail schreef ik een brief aan Ivy Trevanion, mijn vroegere verloofde, legde haar lang en breed de redenen tot onze scheiding uit en deelde haar het visioen mede, dat ik had. Ik vroeg haar vergeving voor mijne laffe handeling om haar te verlaten, zonder haar in de gelegenheid te stellen, de lage beschuldigingen te weerleggen, welker doel daardoor maar al te goed bereikt werd. Per keerende mail kreeg ik een antwoord, dat mijn stoutste verwachtingen overtrof. Om kort te gaan: binnen zes maanden na de afzending van mijn brief, voerde Ivy Trevanion de opperheerschappij in mijn Engelsch-Indisch optrekje. Ik had haar alles van den talisman verteld, zeer omzichtig, vreezende, dat zij mij uit zou lachen over wat zij wellicht mijn bijgeloovigheid zou noemen. Aangenaam verrast was ik echter, te bemerken, dat zij alle bizonderheden daaromtrent zeer ernstig opnam en zoo mogelijk nog meer geloof hechtte aan het toovermiddel, dan ik zelf. Bovendien verbande zij volkomen de vrees, die ik koesterde voor de gevolgen der vrouwelijke nieuwsgierigheid, door nimmer te vragen het toovermiddel in werking te stellen, alleen om de kracht er van eens te probeeren.

Ik hield mij strikt aan de geloften, die de fakir van mij verlangd had. Het kannetje was altijd veilig weggesloten in mijn kist met dienststukken, welke ik nooit uit het oog verloor, zelfs 's nachts als ik mij ter ruste legde, met een ketting aan mijn legerstede bevestigd werd.

Al spoedig na den dood van den fakir, nadenkende over de vreemde wijze, waarop onze wegen zich hadden gekruist, kwam er een vermoeden bij mij op, dat ik dikwijls in verzoeking zou komen het toovermiddel te gebruiken mij verbeeldende, dat er redenen te over zouden zijn, die dit zouden rechtvaardigen. Doch wonderbaarlijk genoeg, had dit niet plaats. Bij het doorsnuffelen van mijn dienststukken kwam mij het kannetje dikwijls in handen, maar nimmer wekte dit den geest van onderzoek bij mij op.

Het duurde een vol jaar, eer ik er toe kwam van het toovermiddel gebruik te maken. Mijn oude, getrouwe huisbediende had mij verlaten en in zijne plaats was gekomen een fiksche oudgediende, die mij bijzonder was aanbevolen. Het bleek een handige, stipte knecht te zijn, die in geen enkel opzicht reden tot klagen gaf, maar toch voelden mijn vrouw en ik ons niet tot hem aangetrokken. Wij spraken hierover dikwijls samen, doch kwamen dan tot de gevolgtrekking, dat dit zeker kwam, doordat wij zoo bizonder gehecht waren geweest aan den vroegeren bediende, die voor mij, vooral in mijn jonggezelletijd, als een vriend was geweest. Daar wij niet hielden van gedurig veranderen van dienstpersoneel, bleef deze soldatenknecht toch maar bij ons.

Een mijner beste vrienden in de buurt was Jones — die wij om de kleur van zijn haar de „Rooie" noemden. Hij was de directeur van een kleine, eenzaam gelegen fabriek, de eenige Europeaan in die streek, en de maatschappij welke hij diende, maakte goede zaken. Hij had altijd tamelijk veel geld onder zijn bewaring, en ofschoon zijn salaris niet zoo ruim was, als dat van Carnegie's ondergeschikten, was hij altijd strikt eerlijk, iedereen was hiervan overtuigd. Hij was zeer belezen, dikwijls verwonderde ik er mij over, waarom hij zijn talenten hier op zoo'n afgelegen oord begroef. Ik vroeg 't hem echter nooit, want hoe goede vrienden wij ook waren, vermeed hij altijd over zijne persoonlijke aangelegenheden te spreken, al maakte hij er geen geheim van, dat zijn familie arm was. Hij leefde dan ook — zooals ik van anderen hoorden — heel zuinig om zooveel mogelijk geld naar huis over te kunnen maken. Zijn fabriek lag ongeveer zeven mijlen van mijn kwartier af en was door een straatweg daarmee verbonden.

Op een voormiddag, juist toen ik op het punt stond een tournée te gaan maken, reed Jones mijn erf op. Hij zag er erg ontdaan uit en scheen geheel van streek te zijn.

»Ik zit erg in de rats, ouwe jongen«, zeide hij, »en kom bij je om hulp en raad. Iets heel vreemds is er van nacht in mijn huis gebeurd — een buitengewoon geheim-

in betrekkelijk zwakke detachementen, een inlandschen vijand te bestrijden. Tegen dien taak is het te nauwernood opgewassen. Tegen een buitenlandsche vijand kan onze overal versnipperde, verspreide, voor het meerendeel uit waardelooze elementen bestaande armee, niet op. (Niemand, zelfs niet de hardnekkigste B.V. bestrijder, zal er aan denken met een compagnie Javanen een Europeesch geoefenden en gewapenden vijand aan te vallen.)

Wat dus »groote manoeuvres« of: de kennis van het leiden en aanvoeren, verplaatsen en verplegen van geheele armeekorpsen onzen officieren kunnen baten? Individueel zullen de hh. de Greve en Bense er wel voordeel van trekken, maar ons leger heeft meer behoefte aan toezicht op de keukens der minderen. »Men vecht met de maag en overwint met de beenen der soldaten,« heeft eens een groot veldheer gezegd. Nu, dat is vooral in de guerilla waar.

De Sultan van Deli. Zou de Sultan van Deli wel zoo heel buitengewoon erg tevreden zijn over het nieuwe contract met de Regeering?

In elk geval, Z. H. komt naar Batavia en zal zeker niet verzuimen den Gouverneur-Generaal te bezoeken.

Den 10den September deelde de Kon. Paketvaart aan de Bataviasche bladen mede, dat de grijze vorst per s.s. »Pahud« van Belawan-Deli naar Batavia zou vertrekken.

Een goed plan. In de »Java Bode« van 9 September j.l. kwamen eenige regelen voor omtrent plannen om hier ter stede eene bijeenkomst te beleggen, ter bespreking van gemeentebelangen.

De geestelijke vader dezer plannen, verschafte dienaangaande nog enkele nadere mededeelingen aan de redactie van het »Nieuws v. d. Dag van N. I.«, meenende dat er sommige leden van den gemeenteraad zijn, die er prijs op zouden stellen om, nu zij nog niet gekozen zijn door de burgerij en toch de belangen dier burgerij heeten te vertegenwoordigen, vooraf voeling te houden met de ingezetenen, alvorens zich opnieuw aan den begrootingsarbeid te zetten.

Er verluidt zoo weinig uit den boezem der ingezetenen, omtrent de wenschen en grieven van degenen, wier belangen zij moeten voorstaan. Zij vervullen hun taak naar hun beste weten en kunnen, maar voorlichting van hen, voor wier belangen zij behooren optekomen, ontbreekt ten eenenmale.

En daarom zou het zoo gewenscht worden geacht, dat er voeling komt tusschen gemeenteleden en gemeenteraadsleden, opdat het mandaat der laatsten vruchtbaarder kunne werken en op meer practische basis.

Spoedig kunnen wij een dergelijke bijeenkomst, in een der daarvoor geschikte lokalen hier ter stede, te gemoet zien; waar ieder vrijuit zijn meening zal kunnen zeggen omtrent hetgeen men in het belang der gemeente acht.

Wij kunnen ons volmaakt met deze voornemens vereenigen, zegt het laatstgenoemd blad, zij vormen althans een stap in de goede richting, daar waar ons het kiezen van den gemeenteraad in zijn geheel tot nu toe wordt onthouden.

Wij willen niet zoo pessimistisch zijn als onze confrater, die het plan toejuicht, doch er niet veel heil van verwacht. Wij zouden, voor geval ook deze poging mocht mislukken, eene die van particuliere zijde wordt aangewend, om ons althans en bloc éénigen invloed te doen verkrijgen op de leden van den gemeenteraad, het met de regeering eens kunnen zijn in hare ideeën om ons voorloopig alle medezeggingschap te ontzeggen.

Maar wij vertrouwen dat het zoover niet komen zal, wij vertrouwen dat uit zulke openbare vergaderingen, druk bezocht, goed geleid, althans de wensch der ingezetenen tot het verkrijgen van meerdere rechten zal blijken.

Een mooi werk. De Indische bladen ontvingen een boekje, uitgegeven door het Leger des Heils op Java, waarin bedoeld werd, een overzicht te geven van het werk van het Heilsleger hier op Java. Er wordt in verteld van de opofferingen, die men zich getroost, om de bevolking te helpen, van de wijze, waarop gewerkt en welgedaan wordt, en van de dankbaarheid der inlanders. Het heet: Hoopvolle tijding door Woord en Daad.

Dat alles is treffend, en bij het lezen gaat men bewondering en sympathie voor die mannen en vrouwen voelen schrijft het *Soer. Handelsblad*. De opofferingszin, overal door het Heilsleger aan den dag gelegd, vinden wij hier weer terug. Om eene zieke vrouw te bezoeken, wordt b. v. tot aan het middel door een kali gewaad, waarbij men telkens gevaar liep, door den sterken stroom te zullen worden meegesleurd. De zusters leggen alle afstanden blootsvoets af, wat ons, hoezeer we de strekking ervan — om zich met de bevolking een te voelen — tot zekere hoogte ook waardeeren, een weinig onpractisch lijkt, in verband met de vele hulp, die men brengen wil.

Het werk van het Leger des Heils moet beschouwd worden als een daad, die eene zeldzaamheid is in een land als Indië, waar zooveel geredeneerd wordt. De koe wordt bij de horens gevat, zonder consideratie en advies, zonder geredeneer en omslag, maar direct en forsch.

Te Semarang bezit het Heils-leger twee vaste inrichtingen, die als een stevig fundament voor den arbeid goede diensten kunnen doen: eene »Inrichting voor zieke en behoeftige inlanders« en een »Tehuis voor Vrouwen en Meisjes«.

Laten we van dien arbeid het beste hopen!

Oogstvooruitzichten in de Residentie Semarang. Het weder is in den laatsten tijd zeer gunstig geweest en de af en toe gevallen regenbuien hebben zeer veel goed gedaan aan de te veld staande tweede gewassen, zoodat voor het slagen daarvan zoowel in de afdeeling Demak als in Grobogan geen vrees behoeft te bestaan, schrijft de *Locomotief*. Bovendien beloven de katoenaanplantingen in Demak dit jaar een zeer mooien oogst te zullen opbrengen.

De Japansche majoor. De heer K. Inouye, majoor der infanterie van het japansche leger, op Java welbekend, is eenige dagen geleden, komende van Sabang, te Medan aangekomen.

Hij zou er slechts kort vertoeven en ook een paar tabaksondernemingen bezichtigen. Dan gaat hij via Penang zijn tournée door Oost-Azië voortzetten.

Aan een man van de *Sum. Post* zeide majoor Inouye dat hij, in verband met Japan's eigen, zich uitbreidende kolonisatie, een vergelijkende studie tusschen verschillende oostersche koloniale legers is komen maken.

Pokken te Soerabaja. Het *Bat. Nieuwsblad* vernam van zijn correspondent:

Eenige dagen geleden seinde ik dat, wegens het voorkomen van een betrekkelijk groot aantal gevallen van echte pokken, te beginnen met 31 Augustus 1907 Soerabaja is besmet verklaard. Dit is niet waar. Vóór dien datum reeds waren al een vijftal gevallen onder inlanders bekend, met het gevolg dat men het noodig vond een detachement aanvullingstroepen, bestemd voor Celebes, dat op genoemden datum moest vertrekken, een voor een te doen keuren. Het aantal pokkengevallen is inmiddels gestegen tot 12 gevallen, waarvan 11 inlanders en een Europeaan, hiervan stierven al 2 inlanders. Het aantal gevallen van waterpokken is legio. Ik ben overtuigd dat niet alle gevallen, ook van echte pokken, gerapporteerd worden, vooral niet van inlanders; maar ook europeesche familiën doen dat niet, althans sommigen waar schoolgaande kinderen zijn die, wanneer de bepalingen goed opgevolgd worden, òf de kinderen uit school moeten houden òf voor hen een ander onderkomen moeten zoeken, en dat gaat zoo vlug niet. Buitendien schijnt het voor de geneesheeren niet altijd even gemakkelijk te zijn echte pokken te constateeren.

Albert Vogel door de Molukken. Zaterdagmorgen, zoo lezen wij in het *Soer. Hbl.*, is Albert Vogel, na een rondreis van zes weken door de Molukken, te Soerabaja teruggekeerd. Het is een ware triomftocht geweest. Overal werd de kunstenaar hartelijk ontvangen: te Makassar logeerde hij bij den gouverneur; elders werden hem diners aangeboden; geschenken werden hem toegezonden, o. a. van Baädilla, den bekenden Arabischen handelaar die hem schelpen met parels, beeldjes uit schelpen en dergelijke voorwerpen cadeau deed, zoodat Vogel hier met een kleine ethnografische verzameling is teruggekomen.

De tocht werd gemaakt als volgt: Eerst werd Makasser aangedaan, waar één voordracht gegeven werd de reis vervolgd, via Balikpapan, Amoerang etc. naar Menado, welks bewoners drie avonden in de gelegenheid waren den artist toe te juichen. Hierna keerde Vogel weer naar Makasser terug, waar hij nu vijf avonden optrad. Nu werd de reis gemaakt naar Ambon en Banda: in de laatstgenoemde plaats werd één voordracht gegeven en in Ambon drie.

Na terugkomst te Makasser werd nog een voordracht gegeven en op weg van Celebes naar Soerabaja genoot Ampenan, waar eenige oorlogsschepen lagen, de zeker nooit gedroomde eer Vogel te zien optreden.

Te Makasser heeft de artist o. a. een bezoek gebracht aan de vorstin van Tanette die daar logeerde.

West-Indische Berichten.

Suriname. Uit Nederland wordt aan *Onze West* o. a. het volgende geschreven betreffende het, tusschen United Fruit Company en de Koninklijke West-Indische Maildienst voor het vervoer van bananen van Paramaribo naar New-York gesloten contract.

»Dit contract heeft voor de kolonie een groot voordeel. De Fruit Company, had zij het vervoer in eigen hand gehouden, zou natuurlijk alleen schepen gezonden hebben wanneer er banana's waren, derhalve op ongeregelde tijden. De West-Indische Maildienst echter heeft het voornemen in Maart of April a. s. direct een geregelden wekelijkschen dienst Paramaribo—New-York te openen, die gehandhaafd zal worden ook in de zoogenaamde slappe maanden, wanneer er weinig of geen banana's verscheept worden. Ten einde dezen dienst in 't leven te roepen, heeft de West-Indische Maildienst vier schepen op stapel doen zetten, waarvan de namen hierboven genoemd zijn (Suriname, Saramacca, Coppename, Marowijne). Twee zijn in aanbouw te Amsterdam op de werven der Nederlandsche Scheepbouw-Maatschappij; en twee te Belfast bij Workman Clark & Co. Deze schepen zullen een inhoud hebben van 3400 ton, dat is ongeveer tweemaal de grootte van de oudste booten der maatschappij. Zij zullen een vaart loopen van ten minste 12 mijl per uur, en in 9 à 10 dagen de reis naar New-York volbrengen. Onderweg zal slechts één haven worden aangedaan. Behalve voor het vervoer van 35.000 bossen banana's zullen deze schepen ruimte bieden voor duizend ton andere lading en voorzien worden van hutten voor 50 passagiers eerste klasse. De meeste hutten zullen op het dek worden gebouwd. Vracht- en passagegelden zullen gelijk zijn aan het tegenwoordig geldend tarief Paramaribo—New-York«.

Het staat met zulk een uitnemende, snelle verbinding tusschen Paramaribo en New-York te wachten, dat onze kolonie eerlang in de reisroutes der amerikaansche millionnairs en milliardairs zal worden opgenomen zoowel als in die der avonturiers, waarvan het aan de overzijde van den Atlantischen Oceaan wemelt. Laat ons hopen, dat wanneer dit cosmopolistisch volkje zich te Paramaribo vertoont en dan natuurlijk ook eens het binnenland wil bezien en de goud-districten bezoeken, niet halverwege het onverbiddelijk: »Alles uitstappen" hoort, om te ontwaren, dat men zich om enkele luttele tonnen gouds met half werk tevreden stelde.

Er schijnt nu in Suriname een rage te wezen om in werkelijkheid een kouden neus te halen, wat het lijstje der verlofgangers zwelt maar aan. Eerst de inspecteur van het onderwijs, Dr. H. D. Benjamins, dan de houtvester baron van Asbeck, die om gezondheidsredenen zijne werkzaamheden bij de proefexploitatie moet staken, en verder de heer van Reigersberg Versluijs, die de directie der spoorwegen zoolang aan andere handen moet overlaten, tot hij, naar hij hoopt, binnen drie maanden hersteld, weer naar de kolonie zal kunnen terugkeeren. Voorts keerde ook de leider der Lawa-exploratie van

---

zinnig iets. Gisteren middag had ik een massa geld ontvangen — over de drieduizend pond — en daar ik 't den geheelen dag ontzettend druk gehad had vergat ik van vermoeidheid de noodige voorzorgen te nemen; toen het mij thuis gebracht werd, sloot ik het eenvoudig weg in mijn gewone kist op mijn slaapkamer. 's Morgens vroeg, tegen 4 uur zoo wat, werd ik wakker en verbeeldde mij, dat er iemand in de kamer was. De lamp, die ik heel laag aangelaten had, was uit, doch in het donker meen ik een gedaante te zien wegsluipen. Dadelijk dacht ik aan het geld. Ik streek een lucifer aan en ging naar de kist, doch vond die opengebroken en alle zakken met geld er uitgenomen. Ik vloog uit de kamer en riep mijne bedienden, doch vóór dat deze te voorschijn kwamen, waren de dieven zeker al een mijl weg.

Ge weet hoe 't er op de fabriek uitziet. Zelfs overdag is 't moeilijk er den weg te vinden, en gisteren nacht was het pikdonker. Ik ondervroeg al mijn bedienden, doch werd niets wijzer. Het gekste is, dat ik een paar dagen geleden aan de hoofddirectie heb geschreven om duizend gulden voorschot. Mijn chefs zijn achterdochtige lui, als dus die zakken met geld niet terecht komen, zullen ze mij van God weet wat verdenken.

Ik vroeg Jones o. a.: — om eenig houvast te hebben — of hij mij niet een beschrijving kon geven van den man, dien hij uit zijn kamer had zien sluipen. Het was een lange man, was alles wat hij er van zeggen kon.

Ik besloot met mijn vriend naar zijn fabriek terug te rijden, om een onderzoek ter plaatse in te stellen, en riep mijn bediende om mijn bendie klaar te maken. Toen de knecht verscheen, merkte ik op, dat Jones hem strak aankeek, doch hierover dacht ik verder niet na.

Onderweg zeide Jones mij, dat hij een sterk vermoeden had, waarom wist hij niet — dat mijn bediende de man was, dien hij in zijn kamer gezien had. Ik antwoordde, dat ik dacht dat dit heel onwaarschijnlijk was; en wij spraken er niet meer over.

Mijn onderzoek op de fabriek bleek al heel onvruchtbaar. Al de bedienden van Jones waren blijkbaar volkomen onschuldig. Ik beloofde toen een bekwaam inspecteur van politie te zullen sturen doch moest Jones in ellendige ongerustheid achterlaten. Ik had innig met den armen man te doen.

De politie deed haar uiterste best, doch na drie dagen zoekens was nog geen enkel spoor ontdekt.

Jones werd hoe langer hoe angstiger. Hij had het verlies nog niet aan het hoofdbureau medegedeeld en nu de kans op ontdekking van den diefstal geringer werd, klom zijn angst en vermeerderde niet weinig door het feit, dat hij bovendien uit zou moeten leggen, waarom hij de mededeeling er van had uitgesteld.

Den derden nacht na de diefstal, terwijl ik er erg beroerd over was, dat ik Jones niet kon helpen, kreeg ik opeens een ingeving om gebruik te maken van den talisman. Er was, dacht mij, goede reden voor, terwijl geen zelfzuchtige drijfveer mij noopte achter dit geheim te komen. Ivy was afwezig. Ik ging naar mijn kamer en nam het kannetje uit de kist om de bovennatuurlijke machten te raadplegen. De witte lotusbloem was nog altijd even frisch. Ik snoof één seconde lang de lekkere geur in, deed het kannetje weer dicht en zette het vóór mij op de tafel neer. Al dadelijk overviel mij een aangenaam gevoel van slaperigheid en daarop volgde een droomgezicht, of wat ge 't noemen wilt: ik stond op den eenzamen straatweg bij de fabriek van Jones. Het was op het donkerste uur, vóór het aanbreken van den dag. Ik hoorde eenig geruisch in de heg vóór de fabriek en door een gat in die heg zag ik vier personen kruipen en hard wegloopen naar een groep boomen op zijde van den weg, waar zij stilhielden en iets schenen te begraven.

Eén van die vier personen was mijn bediende, er was ook een persoon bij, die ik wel eens in zijn gezelschap had gezien, maar de twee andere waren mij vreemd.

Juist toen ik een poging wilde doen om naar hen toe te gaan, verduisterde mijn blik en werd ik met een schok wakker. Het licht in mijn kamer was uitgegaan, doch hoe donker 't ook was, toch zag ik, dat er iemand dicht bij mijn tafel stond. Ik sprong op en trachtte die persoon te vatten, maar hij bleek vlugger te zijn dan ik.

(Wordt vervolgd).

gouvernementswege, de heer E. Middelberg weer naar patria terug, van wien de *Nieuwe Sur. Cort.* getuigde: »Met dezen ingenieur verliest de kolonie een man van buitengewone geschiktheid; kloekmoedig in zijn arbeid, volstrekt nuchter in het leveren van verslagen, aangenaam, minzaam in den omgang met ieder; kortom een man van de soorten die een zich ontwikkelende kolonie, als de onze, noode missen kan. . . Hij is hier echter gedurende zijn verblijf, weinig begrepen geworden, omdat zijn aard, zijn natuur, daarbij zijn wijze van voordoen als wetenschappelijk man en de ernst waarmede hij hier zijn ingenieurstaak heeft opgevat, die den schijn heeft alsof hij het spreekwoordelijk surinaamsche optimisme — het »gelooven wat men wenscht« — opzettelijk heeft willen brusqueeren, hem alles behalve populair heeft gemaakt.«

Ook *Onze West* sluit zich bij deze woorden van waardeering aan, waaruit blijkt dat men te Paramaribo er den lieden der wetenschappelijke expeditie zeer terecht geen verwijt van maakt dat zoo weinig positieve resultaten bij dat wetenschappelijk onderzoek zijn bereikt. De tijd zal echter moeten leeren of de zaak niet verkeerd is aangepakt, juist door de wetenschap voor de taak te spannen.

Wij lezen in een bericht uit Albina dat nu toch eindelijk twee fransche onderdanen worden te pakken genomen en naar Paramaribo opgezonden wegens het ontvreemden van goud op hollandsch gebied.

Dien luitjes straffeloosheid of kwijtschelding van straf te beloven, zou onzes inziens niet aangaan, maar zou van de diensten dier menschen niet tegen een goede belooning ommekomst hunner straf kunnen worden partijgetrokken om de vindplaatsjes der fransche maraudeurs op ons gebied uit te vorschen?

Betreffende de expeditie naar de Boven-Tapanahony, onder leiding van den heer Goeje, ontleenen wij aan de surinaamsche bladen, dat na het vertrek van Albina op den 7en Juli ll. de reis, van de Tapanahony verder het binnenland in, den 5en Augustus d. a. v. werd voortgezet.

Volgens de inlichtingen van Boschnegers, die met het terrein bekend zijn, zou de expeditie langs het Triopad na drie dagen een Trio-dorp bereiken, vanwaar men in zeven dagen aan een breede kreek zou komen, Koeinti genaamd, die Noordwaarts stroomt en, naar gezegd wordt in de Saramacca uitmondt. De heer de Goeje meent dat de Koeinti niet anders is dan de Koeroeni.

De gezondheidstoestand van de heeren de Goeje en Bisschop van Tuinen, alsmede van het personeel uit de stad bleef, behoudens lichte ongesteldheden, goed; onder de Boschnegers evenwel heerschte veel verkoudheid en influenza.

Niet minder heuglijk dan het bericht, dat het den leden dezer expeditie goed gaat, is de verblijdende vooruitgang in de opbrengst der koloniale middelen, met name van het middel der invoerrechten, dat in de maand Juni ll. op eens het twaalfde deel der raming met nagenoeg 30,000 gld. overschreed en als het zoo in de volgende maanden een zelfde gangetje is blijven gaan en blijft gaan, de tegenvallers met de opbrengst van den spoorweg en van het middel der vergunnings- en concessierechten tot het ontginnen van delfstoffen op domeingrond meer dan goed zal maken.

De goudaanvoeren te Paramaribo, die over de eerste zes maanden van dit jaar ongeveer 40 kilogrammen achterbleven bij die over hetzelfde tijdvak van 1906, liepen in de maand Juli ll. weer een weinig op nl. tot 99 kilogram of omstreeks 8 kilogram meer dan in de gelijknamige maand van het vorige jaar. Het totaal ad ongeveer 576 bleef echter dus toch nog een 30 kilogram beneden het totaal over de eerste zeven maanden van 1906.

Van Vreemde Koloniën.

De toestand in Engelsch-Indië. Blijkens de laatste in de dagbladen voorkomende berichten is het in deze engelsche kolonie nog steeds verre van gunstig. De politie schijnt vrij wel machteloos te staan tegenover eene beweging, die goed georganiseerd blijkt en door hare alom verspreide nationale vrijwilligers er zóó den schrik onder de bevolking heeft weten te brengen, dat bv. zooals de *Times of India* aan de *Englishman* ontleent, in verschillende gevallen van misdadige aanranding van de zijde der terroristen geen klaarheid kan worden gebracht, wijl de inlandsche ooggetuigen het niet wagen getuigenis der waarheid af te leggen. Zoo moest men reeds een klacht laten varen, die ingesteld was tegen lieden, die den civielen geneesheer van Comilla in de rivier hadden geworpen; zoo kan men geen getuigen vinden van den aanslag op twee broeders, engelsche kooplieden van Calcutta, die ten aanschouwe van een groote menigte op het perron van het station te Dinajpoer door een bende inlandsche studenten werden aanvallen en voor dood bleven liggen, toen eindelijk hulp op kwam dagen; en zoo ziet men ook geen kans om klaarheid te brengen in eene zaak, te Dacca voorgevallen, waar drie Hindoes om politieke redenen door landgenooten op den openbaren weg werden aangevallen en verwond, zoodat een der aangeranden er het leven bij inschoot.

Waar Keir Hardie onlangs in zijne critiek op het engelsch-indisch bestuur, die we zeker wel, met het oog op de ondervinding ten onzent, niet zonder eenig voorbehoud moeten aanvaarden, van russische toestanden gewaagde, kan zeer zeker gezegd worden dat het bestuur door de drijvers der beweging over werkelijk russische toestanden wordt geplaatst, die wellicht te eeniger tijd tot krasse maatregelen zullen leiden.

Hoewel begrijpelijkerwijze het meeste, zoo niet alles, wat omtrent de uitingen der beweging onder de inlandsche bevolking naar buiten verluidt, op de hoofdplaatsen en in de groote steden voorvalt, zou men volgens de *Statesman* verkeerd doen met aan te nemen, dat ten plattelande onder de groote massa der bevolking de grootste kalmte en rust zouden heerschen en de lieden hun dagelijksche bezigheden verrichten, alsof het alles pays en vree in het land ware.

Zoo is het daar volstrekt niet het geval. Met de hooge politiek houdt men er zich niet op, maar het bijgeloovige volk wordt door allerlei geruchten in een voortdurenden staat van onrust gehouden. Uit Chota-Nagpur deelde een zendeling aan de *Statesman* eenige staaltjes mede van de geruchten, die in den loop van het jaar in dat district hebben geloopen en onder de bevolking eene soort paniek teweeg brachten.

Zoo heette het eenigen tijd geleden dat wanneer op een bepaalden dag een vader het gezicht van zijn eerstgeboren zoon zag, deze zoon moest sterven. Het gevolg was dat duizenden vaders in den lande hunne woningen vóór dien dag verlieten en den ganschen dag uitbleven om het gevreesde onheil af te wenden.

Een ander maal liep het gerucht, dat een groote slang, door 160 man gedragen, en een reuzen-pad, door 120 lieden gedragen, uit het Westen naderden. In elk dorp, waar zij kwamen, vroeg de slang of er ook een vrouw was, die de *sahia* niet had nagekomen. Werd zoo'n vrouw gevonden, dan ademde de pad over haar huis, en moesten al haar kinderen sterven. De *sahia* is de eed van eeuwige vriendschap tusschen twee vrouwen, die tot verschillende kasten moeten behooren en een gelijk aantal zoons of dochters hebben. De eerste toenadering bestaat in de wisseling van betelnoten. Dan worden bezoeken gewisseld, doch heeft bij dat eerste bezoek geen persoonlijke ontmoeting plaats. Zes maanden later komen de vriendinnen samen, waarbij dan nieuwe kleederen worden gewisseld en de eene eet wat de andere heeft gekookt. Zoo'n *sahia* eenmaal begonnen, moet tot het einde worden nagekomen, wil men zich zelve of eenig lid der familie voor den dood bewaren, daar zulke straf onvermijdelijk op de niet-nakoming volgt.

Ook hebben in zulk een tijd onder een bevolking, waar de godsdienst zulk een belangrijke plaats inneemt, allerlei godsdienstige bewegingen plaats, waarvan men tevergeefs naar de beteekenis speurt. Zoo vernam de *Statesman* uit datzelfde Chota-Nagpur, dat daar een vreemd uitziend pak in een veertigtal dorpen het voorwerp had uitgemaakt van vereering door de bevolking, zooals blijken kon uit de talrijke met vermiljoen daarop aangebrachte teekenen, voordat het op een politiebureau belandde, waar men het pak, dat een afschuwelijken stank verbreidde, open maakte en er in vond — een dooden hond, die toen natuurlijk tegelijk met de lappen-emballage zoo gauw mogelijk onder den grond werd gestopt.

Alcohol in West-Afrika. De heer Herbert Tugwell, anglikaansch bisschop voor Equatoriaal Afrika, heeft aan de *Times* een brief gezonden, waarin hij mededeeling doet van het besluit, op de vergadering der bisschoppen van het diocees te Lagos genomen, in zake het alcoholvraagstuk.

Dit besluit heeft betrekking op den invoer van goedkoope en schadelijke spiritualiën in de koloniën in West-Afrika, waar telken jare vele millioenen gallons daar van worden ingevoerd. Met het oog op het groote nadeel dat hierdoor aan de bevolking dier landen wordt toegebracht, doet de vergadering een beroep op alle Christenen om mede te werken aan de afschaffing van dezen immoreelen handel.

De sprekers, merkte de heer Tugwell op, waren eenparig de meening toegedaan, dat het gebruik van spiritualiën de inboorlingen vergiftigt, de mannen krankzinnig maakt en de vrouwen onvruchtbaar. Ten bewijze hiervoor voert hij aan dat in de jaren 1895 tot 1905 in de stad Lagos 21095 geboorten slechts stonden tegenover 21126 sterfgevallen. Dit hooge sterftecijfer was zeker grootendeels aan den alcohol te wijten.

Bij een door hem ingesteld onderzoek bekenden de handelaren, dat zij slechts weinig winst uit den alcoholverkoop trekken, maar dat ze daartoe genoodzaakt zijn, wijl de jenever in het land de gangbare munt geworden is, en zij slechts in ruil daarvoor de producten kunnen bekomen, die zij noodig hebben.

De heer Tugwell meent dat de oprichting van banken van gouvernementswege en de verschaffing van geld tegen billijke rente aan de kooplieden in het binnenland, benevens de instelling van een hoog invoerrecht van b.v. een pond sterling per gallon zeer veel zouden bijdragen om het euvel te bestrijden zoo niet geheel den kop in te drukken. Het liefst zou de bisschop den alcohol-invoer geheel verboden willen zien en wijst hij hiertoe op het voorbeeld van Spanje, dat besloten heeft dien invoer voor Fernando Po te verbieden. De heer Tugwell zou ook en met te meer kracht op het voorbeeld van den Congo-Staat hebben kunnen wijzen, waar het verbod sedert jaren reeds in toepassing is, doch van de anglikaansche geestelijkheid ook maar één goed woord met betrekking op dien Staat te verwachten is blijkbaar te veel verlangd.

De *Times* wil natuurlijk van een verbod op den alcoholinvoer niet weten. Een opium-verbod is nog wat anders; van cultuur en bereiding profiteeren toch uitsluitend Indiërs, Chineezen en de koloniale kassen, en zij het dat ook door een verbod op den alcohol-invoer in Engelsch-West-Afrika de blijkbaar niet voor ernstige consideratie in aanmerking komende koloniale kassen het eerst en meest de nadeelige gevolgen daarvan zouden ondervinden, met dien alcoholinvoer zijn ook de belangen gemoeid van liverpoolsche reeders en exporteurs en engelsche distilleerders — en die belangen wegen wel.

Het City-blad vindt een sterftecijfer van 2000 op 40.000 zielen of 50 per mille in het jaar nu zoo heel erg onrustbarend niet, doch erkennende dat de gemeene foezel, die men den negers voorzet hoogst schadelijk moet werken op gezondheidstoestand en moreel der bevolking, geeft't blad het middel aan de hand om — de inboorlingen tot fijnproevers op te leiden zoodat ze niet meer drinken om zich te bedrinken, maar en connaisseurs hun borreltjes goûteeren, zoodat ze den gemeenen foezel, dien men door verbodsbepalingen behoort te weeren, niet zouden missen.

De slaapziekte. Nog steeds peinst men op middelen tegen deze vreeselijke kwaal, die de bevolking van gansche streken in Midden-Afrika decimeert en tal van dorpen tot zelfs geheel ontvolkt. Twee berlijnsche geleerden, professor Loeffler en dokter Ruhl, meenden evenwel in arsenicum het middel te hebben gevonden, dat evenals de quinine tegen de malaria als voorbehoedmiddel tegen de slaapziekte zou kunnen worden aangewend. Dokter Laveran verklaarde evenwel onlangs in de Académie des Sciences te Parijs, dat hij, hoewel vorige proeven, door hemzelven en Dr. Mesnil genomen, reeds hadden uitgewezen, dat aan het arsenicum geen voorbehoedende kracht kon worden toegekend, op de mededeelingen der beide duitsche geleerden die proeven met medewerking van den heer Thiroux had hervat, doch met hetzelfde negatieve resultaat.

En intusschen, terwijl het nog niet zeker schijnt of men de ziekte, wanneer die zich eenmaal heeft geopenbaard, met blijvend succes voor den zieke kan bestrijden, breiden de *trypanosomen*, waaraan men de ziekte toeschrijft, het veld harer verderfelijke werkzaamheid steeds uit. Zij zien er zelfs niet tegen op om de zee over te steken, waar toch nu reeds twee gevallen van slaapziekte in Voor-Indië werden geconstateerd. In het hospitaal te Bhowanipore stierf na een lijden van vier maanden een japansche vrouw daaraan terwijl in een hospitaal te Calcutta eene inlandsche Christin uit Madras werd opgenomen met dezelfde kwaal.

Van Manilla. De autoriteiten hebben toegegeven aan den drang van de zijde der amerikaansche ingezetenen en het gebruik van de Katipoenan —, of eenige andere, in den strijd tegen het amerikaansch gezag door de opstandelingen gebezigde vlag, onder bedreiging van hooge boeten en gevangenisstraf, hetzij afzonderlijk dan wel tegelijk op te leggen, verboden. Gelijke verbodsbepalingen zijn ook gesteld voor het voeren van opruiende taal in openbare bijeenkomsten, zoodat de Nationalisten, die bij de verkiezingen voor het eerste philippijnsche parlement zich van dat middel bedienden om propaganda te maken, nu wel mogen inbinden. Thans is blijkbaar de philippijnsche pers aan de beurt, die volgens de *Manila-Times*, in tegenstelling met wat men op Java en in de engelsche koloniën in Azië ziet, zich in eene groote mate van vrijheid zou verheugen. Men denkt daarbij aan het ietwat te laat en de gouverneur-generaal Wright, die op alle rechterlijke beslissingen van dien aard, invloed uitoefende, werd tijdens den loop van het geding van zijn post geroepen en vervangen — tegen *El Renacimiento* ingestelde proces wegens laster, omdat het blad een boekje had opengedaan over het optreden van de constabulary onder de oogen en op last van den chef van dien dienst, kolonel Baker, een proces, dat wegens de vervanging van den heer Wright, eindigde met de vrijspraak van het blad, het ontslag van kolonel Baker en zijne voornaamste amerikaansche medeplichtigen, en de gevangenneming van een philippijnschen luitenant der constabulary. Erkend moet dan ook worden, dat sedert het optreden van den tegenwoordigen gouverneur-generaal, Smith, van zulken invloed van hoogerhand op de rechtspraak geen sprake meer schijnt te wezen, en de philippijnsche pers, ten minste de nationalistische, heeft daar in den verkiezingsroes blijkbaar al te zeer op gesteund, waarop, nu de verkiezingen voorbij zijn, de reactie van bestuurswege is gevolgd, welke zich ook uitstrekt tot reclame-merken op handelsgoederen. Eene firma te Manilla, die uit Engeland dertig kisten katoenen goederen ontving, voorzien van merken betrekking hebbende op de overwinning der Independistas bij de verkiezingen, kreeg bij hooge gunst verlof die goederen in te voeren, onder beding evenwel dat verdere zendingen niet van zulke merken zouden mogen zijn voorzien.

Cocaïne in het verre Oosten. Het cocaïne-verbruik neemt in Indië, Birmah en het Oosten in het algemeen snel toe, schreef de *Rangoon-Gazette*. Groote hoeveelheden worden binnengesmokkeld en bijna dagelijks hebben, zoowel te Rangoon als in andere indische havenplaatsen, aanhalingen plaats. Deze aanhalingen maken slechts een klein deel uit van den onwettigen handel in dat artikel. Het is onmogelijk om hiertegen met succes op te treden, zoolang groote fabrikanten in Europa hun product goedkoop en vrijelijk aan den man kunnen brengen. Het cocaïne-gebruik doet veel kwaad en de gevangenisstatistieken zouden kunnen aantoonen hoeveel misdadigers zich daaraan overgeven. Het oogenblik schijnt gekomen, dat beschaafde natiën samenwerken om de vervaardiging en den verkoop van dit product te beperken.

De strijd tegen het opium. De fransche regeering schijnt besloten te zijn, om het opiumverbruik in Indo-China te verbieden. Den 23en Augustus ll. werd met het oog daarop door den gouverneur-generaal Beau eene commissie ingesteld, waarvan een der leden zich door de *Opinion* liet uithooren en daarbij verklaarde, dat het verbod een besloten zaak was. Frankrijk kon bij deze aangelegenheid niet bij China en Engeland achterblijven, de groote moeilijkheid zat hem in de vraag, hoe men aan

de zeven miillioen piasters zou moeten komen, welke de kolonie door het verlies van dit middel zou derven. Er stonden hiertoe drie wegen open: verhooging van douanerechten, invoering eener hoofdelijke belasting, of instelling van een nieuw monopolie.

Naar aanleiding van dezen strijd tegen het opium, waaraan de fransche regeering zich dus *nolens volens* gedwongen ziet deel te nemen, kunnen wij de opmerking niet weerhouden, in verband met het voorgaand entrefilet, dat het aan gerechten twijfel onderhevig is of het eigenlijk doel — de inlandsche volkeren te beschermen tegen den schadelijken invloed van een gevaarlijken stimulans — wel zal worden bereikt, en of niet die strijd, met succes bekroond, den weg zal banen voor nog veel schadelijker zaken.

Japan weert het opium doch niet op humaniteitsgronden, maar als concurrent van de *sake*, het nationale, geenszins onschuldige brouwsel; broeder Jonathan beperkte het opiumgebruik op de Philipijnen tot de daar aanwezige Chineezen en voor een bepaalden termijn, waarna het verbod algemeen zal zijn, doch de invoer van amerikaansche spiritualiën neemt in den archipel toe; de cocaïne staat gereed om in de engelsche aziatische koloniën het opium te vervangen; terwijl China een opium-verbod uitvaardigde, doch den papaver-aanplant in het eigen land aanmoedigt, en waarschijnlijk eenvoudig het buitenlandsche product van zijne markt wil weren, doch zich overigens in zijn behoudzucht, trots verbodsbepalingen, die er reeds meer waren om niet te worden opgevolgd, bij de oude, beproefde gewoonte schijnt te willen houden.

De algemeene anti-opium-manie zal straks ook wel der nederlandsch-indische regeering de handen binden, maar het dunkt ons niet kwaad, zich voor oogen te houden, dat men er niets door winnen zal en verlies in alle opzichten veeleer te wachten staat—behalve wellicht voor . . . Schiedam.

INGEZONDEN.

Den Haag, 4 Oct. 1907.

Aan

den Heer Dr. J. D. E. Schmeltz,

te Leiden.

In antwoord op Uw „Ingezonden" in No. 40 van dit Weekblad het navolgende:

U schreef (zie Kol. Weekbl. No. 36) dat de heer V. d. Sande het Sentanimeer bezocht, waar van te voren geen Europeaan was geweest; ik toonde met vermelding van bronnen (Kol. Weekbl. No. 37) aan dat zulks onjuist is m. i.

Aan U het woord om het tegendeel te bewijzen.

Aangezien in deze kwestie mijn naam niets ter zake doet, zal ik dien voorloopig niet noemen.

Hoogachtend,

Uw dw. dr.,

EMCÉWÉ.

VRAGENBUS.

Van zeer geachte zijde, werd aan onze redactie-commissie het volgende verzoek gedaan:

Zooals u mogelijk bekend is geef ik mij nogal moeite lom in mijn kring wat gezonder en meer met de werkevijkheid overeenkomende denkbeelden over Oost-Indië te berbreiden. Naar aanleiding van eenige voordrachten ter heooging van dat doel gehouden, werd mij door enkele hoorders verzocht photographieën te laten zien van de eoofdsteden in Indië en van de mooiste plekken op Java n Sumatra. Ik wist dat die photo's bestaan en in den handel verkrijgbaar zijn; evenals prentbriefkaarten van verschillende steden in Indië; en gaf mijn boekhandelaar de opdracht er een dozijn ter bezichtiging op te zenden. Tot mijn niet geringe verbazing bekwam ik na eenige weken van hem ten antwoord, dat — zelfs na plaatsing van een advertentie in een vakblad v. d. boekhandel — niemand hem had kunnen inlichten waar die photo's te bekomen zijn.

Thans neem ik de vrijheid mij te wenden tot uwe commissie met beleefd verzoek me wel te willen inlichten tot wien men zich heeft te wenden om bedoelde photo's te bekomen. En, voor het onverhoopt geval dat uwe commissie zelve daarop geen bescheid kan geven, alsdan in een vragen-rubriek van het Koloniaal Weekblad een desbetreffende vraag te doen stellen, opdat behalve mijn persoon, ook anderen de wetenschap krijgen waar photographische opnamen en afdrukken van plaatsen in ons Oost-Indië te koop zijn.

Mochten, zooals wij vreezen, in geen enkelen boekhandel in Nederland de bedoelde foto's te krijgen zijn, dan zullen er toch wellicht onder onze lezers wel velen zijn in het bezit van een of meer dergelijke afbeeldingen, welke zij voor het goede doel bereid zijn tijdelijk in bruikleen af te staan. Hun wordt verzocht dit dan per briefkaart te willen melden aan het adres der *redactie-commissie 7a Heerengracht den Haag.*

NAAMLIJST VAN LEDEN

toegetreden tot de Vereeniging „Oost en West" over de maanden Augustus en September 1907.

Heer J. P. W. Geill,	Amsterdam	contrib. f 1.50 lid
〃 A. L. Messchaert,	〃	1.50 〃
〃 W. C. M. Muller,	〃	1.50 〃
〃 G. A. Sedee,	〃	1.50 〃
〃 H. C. W. Serlé,	〃	1.50 〃
Mevr. Ag. Wegerif geb. Gravestein,	Apeldoorn	1.50 〃
Heer J. Jaspers,	〃	1.50 〃
〃 W. A. Stoltz,	Arnhem	1.50 〃
„De goedkoope leeskring"	Buitenzorg	12.— don.
Heer M. Sanders,	's-Gravenhage	1.50 lid
〃 L. E. Dom,	〃	1.50 〃
Mevr. L. Rogge geb. Crane,	〃	1.50 〃
Heer F. Charles,	〃	1.50 〃
Mej. M. Crane,	〃	1.50 〃
Heer E. Heyning,	〃	3.— 〃
〃 E. Mundt,	〃	3.— 〃
〃 J. Pennock,	〃	1.50 〃
〃 H. L. C. B. van Vleuten,	〃	2.50 〃
〃 A. Huisman,	〃	1.50 〃
〃 A. A. Gobius,	〃	1.50 〃
〃 Mr. G. J. A. van Berckel,	〃	5.— don.
Mevr. J. Gerber,	〃	1.50 lid
Heer L. K. Lindhout,	〃	1.50 〃
〃 J. C. A. Bannink,	〃	1,50 〃
〃 P. Schwippert,	〃	1.50 〃
〃 Joh. Boersma,	Groningen	1.50 〃
〃 F. Donnaar,	Leiden	1.50 〃
〃 P. de Vries,	〃	1.50 〃
Mevr. W. J. C. van Gellicum geb. van Lookeren Campagne,	Gorcum	1.50 〃
Heer Schüller van Vlissingen,	Leiden	1.50 〃
〃 Dijkstra,	〃	1.50 〃
〃 P. Klok,	Rijswijk	1.50 〃
〃 A. M. Hens,	〃	1.50 〃
〃 Asman,	Paramaribo	2.50 〃
Mej. F. Cranen,	Voorburg	1.50 〃
Heer K. M. van Weel,	〃	1.50 〃

Aan **Leden** die **verhuizen** wordt verzocht hiervan aan den Administrateur, Verhulstraat 51, den Haag, **kennis te geven, met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.**

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. October 1907.

De nieuwe artikelen 75 en 109 van het Ned.-Indische Regeerings-Reglement en wat er uit groeien zal? door Mr. J. A. Nederburgh. — Een advies in zake legerorganisatie voor Ned.-Indië van den Raad van Koophandel en Koloniën in 1814, door P. H. van der Kemp. — Twee politieke ballingen onder de regeering van Koning Willem I, door W. C. Nieuwenhuijzen. — Het jacht Grol in Tonkin, door Mr. J. E. Heeres. — De uitkomsten van het welvaart-onderzoek op Java. IVb. De tarieven der Staatsspoorwegen op Java. — Vroegere koloniale poezie (Jacob Steendam), door S. Kalff (slot). — Varia. — Maandelijksche revue van brochures enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller. — Financieel overzicht.

De Indische Mercuur. 8 Oct. 1907.

Rubbercultuur, door A. H. Berkhout. — Proeven met groene bemesting, door N. — De Preanger Kinabond en de Vereeniging Kinaproefstation „de Vrij". — Surinaamsche brieven. — Soerabajasche havenplannen. — Het gebouw der Javasche Bank te Medan. — De vestiging van Javanen in Suriname. — Suriname-Saramacca-Coppename-Marowijne. — Invoer op Java in Juni 1907. — Uitvoer van Java in 1907. — Vragenlijst Syndicaat van Suikerfabrikanten. — De tabakskultuur in Perzië. — De caoutchoucmarkten in Europa. Vereeniging „Ooftteelt" te Batavia. — Cocos nucifera, door E. Bolten (vervolg). — Kultuurberichten. Enz.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 19.

Scheidsgericht voor ambtenaren, door Mr. Dr. W. M. G. Schumann. — Een gouverneur van Ternate (met portret), door Gabriël. — Vrouwenkleederdrachten van Pajakoemboeh (met afb.) door J. E. Jasper. — Bij den Soenan op bezoek (met afb.). — Een verdienstelijk Inlandsch ambtenaar (met portret). — Indische omstreken, door H. B. — Indrukken van den dag, door Corax. Enz.

Indisch Militair Tijdschrift. 1907. No. 9.

Eenheidsprojectiel voor artillerie te velde, door A. J. Gooszen. — Officiersbelangen, door R. Boonstra. — Een kleine bijdrage tot het moderne infanterievuur, door B. H. Franssen Herderschee. — De inrichting van maneges, door v. d. P. — Proeven met trefferbladen bij de Vesting-Artillerie, door L. H. Dessauvagie. — Kort overzicht van de gebeurtenissen op Flores en eenige gegevens betreffende dat eiland, door A. Tissot van Patot. — Munitiebespanning, door A. Vogel. — Het eetketelvraagstuk in het Indische leger, door v. S. — Officieren met verlof in Holland, door v. S.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Het SS. „Kon. Willem II", Gezagvoerder J. Teensma, vertrokken van Batavia 12 Sept. en aangekomen te Genua 5 Oct. 1907.

Te Genua hebben zich ontscheept:
H. Krayer v. Aalst.
A. E. Schneeder.
M. Berkhoff, echtg. en 3 kind.
Jongejuffr. Metz.
L. G. Berbet.
L. A. G. Hessink.
Mej. D. J. L. C. Houthuyzen.
Jhr. H. L. v. d. Wijck.
C. G. Kan, echtg. en kind.
L. P. v. d. Zwaal.

Van Sabang:
J. Muipken.
C. C. Klatte, echtg. en 2 kind.
Mej. Boelijn.
C. J. Hasselman en kind.

Te Port Said is gedebarkeerd:
Pastoor M. J. D. Claessens.

Te Amsterdam zullen zich ontschepen:
Mevr. Engelhart en 2 kind.
C. v. Doorn.
H. Materman.
A. de Laat, echtg. en kind.
H. ten Have.
P. J. de Hamer.
O. Saanum.
Benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen.

Van Sabang:
G. Zwalje, echtg. en 4 kind.

Het SS. „Kon. Willem I", Gezagvoerder K. Haasnoot bestemd te vertrekken van Amsterdam naar Batavia 5 Oct. 1907.

Te Amsterdam schepen zich in:
Mej. P. J. Posthumus.
Mevr. K. Graafland en 4 kind.
W. Frederiks en echtg.
W. E. v. d. Hout.
Herr. Kampler.
M. J. Bleijs.
A. v. Aken.
P. Lems.
M. Kemp.
J. W. Wormer, echtg. en 5 kind.
P. I. Lever.
G. A. Tiesing.
Mevr. Schermbeek.
J. H. Boon en echtg.

Naar Belawan-Deli:
A. van Doornum.
Mej. C. J. v. Doornum.

Van Southampton naar Genua:
Mr. Robert Brown.

Te Genua zullen zich inschepen:
Mej. H. L. A. Vemer.
T. C. v. Lier.
C. T. A. Moorrees en echtg.
Mr. H. T. de Boer.
A. H. Kleyweg de Zwaan.
Mevr. T. Holtzman.
K. Brocx en echtg.
Mev. L. Kaplaan.
L. H. Held.
C. N. A. Loos.
C. B. Eenhoorn.
B. T. Abels.
J. C. v. Leeuwen en echtg.
Mej. M. Klarenbeek.
Mej. v. Alphen.
N. J. Lauring en echtg.
J. G. Blom.
W. M. de Jongh.
J. v. d. Ploeg.

Brengt een bezoek aan

BOEATAN,

thans

Heulstraat 19, DEN HAAG.

Permanente Tentoonstelling van Indische Kunst en Nijverheid.

VERKOOP en NABESTELLING.

Toegang VRIJ.

Gelegenheid tot het gebruiken van Thee met Indisch gebak van 3—6 uur.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren

NIEUWSTRAAT No. 26.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,
DEN HAAG.

Is het *Soliedste Adres* voor hen die *KOMEN* om zich te *installeeren* en voor hen die hun *Inboedel* 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, *zonder kosten voor den inzender*.

Bergplaats voor Inboedels.
Verhuizingen en Transporten.

Geopend van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

Te Arnhem te huur

voor korten of langeren tijd, een **zeer *aangenaam*, gemeubeld huis**, met tuin van ongeveer drie duizend M².

Brieven franco letter A, bureau van dit blad.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Tjoba! Tjoba!

Baroe dapat Sambal peteh, Sambal Oedang, Sambal petis, Sambal Badjoh dan Sambal Roedjak Manis.

Enak Sekali! Enak Sekali!

Toko „DE GEDE",
Witte de Withstraat 20.
tegenover van Kinsbergenstraat.

Maatschappij NUTRICIA,

ZOETERMEER.

Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 44, „ 4797.
Filiale ROTTERDAM, Schiedamsche singel 21, „ 4149.

Eenigste Exporteurs van Gehomogeneïseerde Melk en Room.

Provianderen verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.

Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

TE HUUR.

Te ***BEEK*** bij ***Nijmegen*** te huur een **Gemeubileerde** of **Ongemeubileerde VILLA**, met 9 kamers, zaal en grooten tuin, in de kom der Gemeente bij de tram gelegen. Mooie wandelwegen. Bijzonder geschikt voor degenen, die naar Holland terugkeeren.

Te bevragen Hôtel HET SPIJKER, Beek.

INKOOP van

Oude en Indische Brillanten, Parelen
en andere **edelgesteenten** tegen den hoogsten prijs.

N. BLOM, Amsterdam.
Nieuwe Heerengracht 9.

TRANSVALIA,

Prins Hendrikstraat 74.

Wollen- en Halfwollen ONDERGOEDEREN,
Corsetten, — Kousen,

Echt Jaeger.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers
van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.
Gedempte Raamstraat 11-12,
'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabriek van
alle soorten Borduur- en Passementwerk.

STOOMGALONWEVERIJ.
FRANJES, EMBRASSEN enz.
voor Meubelpassementwerk.

Foto's van banieren gratis ter inzage.

Haarlemmer Bloembollen

eenigst in eerste qualiteit en prachtkleuren.

Hyacinten voor perken gekleurd 12 stuks *f* 0.75, 25 stuks *f* 1.50.
„ voor glazen en potten, 6 stuks *f* 0.75, 12 st. *f* 1.25, 25 st. *f* 2.50

Tulpen voor glazen en potten 12 stuks *f* 0.40, 25 stuks *f* 0.75.
„ voor perken, 12 stuks *f* 0.35, 25 stuks *f* 0.65.

Crocussen en Narcissen 12 stuks *f* 0.25, 25 stuks *f* 0.50,
tevens verschillende soorten in voorraad.

Tegen inzending van postwissel of rembours bij de Bloemisterij

„LUGDUNUM-BATAVORUM",
LEIDEN,
Sieboldstraat 2.

TE HUUR.

Gemeubeld heel huis te huur aangeboden tegen 1 Mei of vroeger gelegen in Duinoord met gebruik van glaswerk en beddengoed.

Prijs nader overeen te komen.

Iederen dag te bezichtigen van 9 tot 12 en van 2 tot 4 uur: de Perponcherstraat 123.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT
Den Haag.

Logies te verkrijgen
per maand, per week en per dag.
Volledige Badinrichting in huis.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

DAMES ATTENTIE!

Atelier voor het maken van

Dames- en Kinder-Costumes, Mantels en Reformkleeding naar de nieuwste methode bewerkt. Nette coupe en spoedige aflevering met en zonder bijlevering der stof. Door het geheele land aan huis te ontbieden.

Geeft les aan Dames in het knippen en maken van Costumes Mantels enz.

Aanbevelend,

Mevr. H. W. BLOKBERGEN—VAN DER WAL.
Gerard Doustraat 65 bovenhuis. Amsterdam.

AGUILAR'S

Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.

Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes.

NOORDEINDE 6 *vis à vis Plaats.* **BERNARD DRABBE.** **DEN HAAG.** *Telephoonn.* 2162.

Specialiteit INDISCHE UITRUSTINGEN.

Dunne Lingerie's, Kat. Dam. Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings,
in gegarandeerde Indische maten.
BOEKJES met volledige opgave GRATIS.

Nederlandsch-Indische Crediet- & Bankvereeniging

Hoofdkantoor AMSTERDAM, Keizersgracht 482.

DEPOSITO-RENTE.

Voor bedragen met 1 dag opzegging 3 pct.	Voor bedragen gedurende 6 maanden 4 pct.
„ „ gedurende 1 maand 5 „	„ „ „ 1 jaar 4 „
„ „ „ 3 maanden 4½ „	

Gelden op langen termijn gedeponeerd kunnen elken dag *tusschentijds* worden teruggevraagd, in welk geval correspondeerende renten vergoed worden.

Rechtskundig Bureau

„DE ADVOCAAT EN PROCUREUR."

Directie: L. N. DUIN & Co.,

Gerard Doustraat 65, — AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan *in* en *buiten* faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgen. - Levensverzekeringpolis - Assurantiën.